

gümüşlük akademisi bahçeyazı okuma grubu
serbest okuma 19. buluşması
ursula k. le guin “karanlığın sol eli”
sunum ve toplu değerlendirmesi
25 ocak 2025 cumartesi

Sunum

Sevgi Çifter & Figen Uyguner

1. Bu kitabı neden seçtik?

Karanlığın Sol Eli daha önce okuduğumuz bir kitap. Ursula Kroeber Le Guin de yazdıklarını sevdiğimiz bir yazar. Aslında Mülksüzler’i seçecektik. Ancak Gümüşlük grubunda okunduğu için Karanlığın Sol Eli’ni tercih ettik. Kitabın dert edindiği izlekleri grubumuzda tartışmanın keyifli olacağını düşündük.

2. Yazar hakkında bilgi

Biyografisi

Ursula Kroeber Le Guin 21 Ekim 1929’da Kaliforniya Berkeley’de psikolog-yazar Theodora Kroeber ve Antropolog Alfred Louis Kroeber’in ikinci çocukları olarak doğdu. İsmi doğum tarihine denk gelen Azize Ursula Günü’nden aldı.

Colorado’da doğan ve çocukluğunu madenci kasabası Telluri’de geçiren anne Theodora (Covel Kracaw) Kroeber, Berkeley Üniversitesi psikoloji bölümünü bitirdikten sonra ilk evliliğini Clifton Brown ile yaptı. 3 yıl sonra eşi yaşamını yitirdiğinde iki oğlan çocuğu annesiydi.

Alman Protestan kökenli bir ailenin çocuğu olan baba Alfred Kroeber ise 1901’de Columbia Üniversitesi’nden antropoloji doktorasını alan ilk isimdi. Modern antropolojinin kurucusu Franz Boaz’ın öğrencisi olan ve Berkeley’deki California Üniversitesi Antropoloji Bölümü’ne atanan ilk profesör unvanını alan Alfred Kroeber, 1909’dan 1947’ye kadar California Üniversitesi Antropoloji Müzesi’nin müdürlüğünü de yaptı. Yaşamı ve yaşadıkları ile Ursula K. L. Guin’in hayal gücünün temellerini oluşturan baba Alfred Kroeber de daha önce evlenmiş ve eşini kaybetmişti.

Theodora ve Alfred, Berkeley Üniversitesi’nde Theodora yüksek lisansını yaparken tanıştılar ve 1926’da evlendiler. 2 çocukları oldu: Carl ve Ursula.

Anne Theodora, Ursula’nın anlatımıyla, ikinci evliliğinde kişisel sorumluluklarına öncelik verdi. 4 çocuğunu büyüttü, hepsini evlendirdi ve daha sonra yazmaya başladı. Annesini, “Annem gerçekten Woolf’un ‘erkeklerin olmasını istediği kadın’ dediği evdeki meleğin vücut bulmuş haliydi. Erkekler ona âşık olurdu (...) Annem aynı zamanda kızına karşı talepkâr, destekleyici, şefkatli, iyi, sevgi ve hayat dolu birinci sınıf bir anneydi. Sonra altmışına doğru birinci sınıf bir yazar oldu,” diye anan Ursula, 30’lu yaşlarında annesine “Yazmak için bizden kurtulmayı mı bekledin?” diye sormuş ve “Hayır! Daha zamanı gelmemişti,” yanıtını almış ama 80 yaşına geldiğinde ‘keşke daha önce yazmaya başlasaydım’ diyen de yine annesiymiş. Çocuk kitapları yazarak yazın yaşamına başlayan anne Theodora’nın en çok ses getiren eseri Ishi’ydi. Kitap, Kuzey Kaliforniya’da tamamı beyazlar tarafından öldürülen Yahi halkının son üyesini anlatıyordu. (Ishi in Two Worlds /1961)

Ursula'nın 3 abisi vardı: Edebiyat bilimci Carl, Theodore ve Clifton. Kroeber ailesi, akademik yıl boyunca Berkeley'deki evlerinde, yazları ise Napa Vadisi'ndeki evlerinde kalırlardı. Henüz okumayı öğrenmeden babasının anlattığı Kızılderili efsaneleri ve masallarını dinleyen Ursula, evdeki geniş kütüphanenin ve kültürel çeşitliliğe önem veren ebeveynlerinin desteğiyle; duygusal olarak çok zengin, çok huzurlu bir çocukluk geçirdi. Ursula'nın söylemiyle; “Yaşadığı yeri çok seviyordu. Büyük, sevgi dolu bir ailesi vardı. Küçük bir kız çocuğunun yetişip bahçede açan bir çiçek gibi serpilebileceği bir yerdi.” Ursula'nın çocukluğunu mutlulukla geçirdiği Napa Vadisi, 1985 yılında yayımladığı Hep Yuvaya Dönmek adlı yapıtının unutulmaz mekanına temel oldu.

Kroeber ailesinin aralarında tanınmış akademisyen Robert Oppenheimer da dahil olmak üzere sayısız ziyaretçisi oluyordu. Ursula daha sonra Mülksüzler romanının fizikçi kahramanı Shevek için Oppenheimer'ı model olarak kullandı.

Le Guin'in okuduğu kitaplar arasında bilimkurgu ve fantezi edebiyatı da vardı. Abileriyle birlikte dönemin ünlü bilim kurgu dergilerini takip ederlerdi. Mitlere ve efsanelere, özellikle de İskandinav mitolojisine ve babasının anlattığı Amerika yerlilerinin efsanelerine düşkündü. Diğer sevdiği yazarlar arasında Lord Dunsany ve Lewis Padgett vardı. Çocukken hem biyolojiye hem şiiire ilgi duyan Le Guin çok küçük yaşta yazmaya başladı; 9 yaşındayken bir kısa öykü yazdı ve 11 yaşındayken ilk kısa öyküsünü bir dergiye gönderdi. Elfler tarafından eziyet edilen bir adamı anlatan öykü reddedildi. Ursula bunun üzerine 10 yıl boyunca hiçbir yere yazı göndermedi, tam zamanlı olarak yazmaya ise 1950'lerin sonunda başladı.

İkinci Dünya savaşı sırasında Ursula'nın üç erkek kardeşi de savaşa katıldı. Televizyon yoktu ve savaş haberlerini günde bir kez radyodan alıyorlardı. Abilerinin yokluğu Ursula'nın Napa Vadisini tek başına dolaşmasına ve keşfetmesine olanak sağladı. O yılları “... sanırım o zaman ruhumu yaratmaya başladım...” şeklinde anıyor Ursula.

Ursula, Berkeley Lisesi'ne devam etti. Rönesans Fransızcası ve İtalyan edebiyatı dersleri aldı, Columbia Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. 1952'de “Fransa ve İtalya'da Orta Çağ ve Rönesans Dönemi Edebiyatı” konulu teziyle Fransızca Master of Arts derecesi aldı. Hemen ardından doktora çalışmalarına başladı ve bir burs kazandı ancak 1953 yılında Fransa'ya giderken tanıştığı tarihçi Charles Le Guin ile Paris'te evlenince, doktora eğitimini bıraktı ancak yazmayı çocukları olmasına rağmen bırakmadı. 1958'den itibaren Portland, Oregon'da yaşadılar; üç çocukları oldu: Elisabeth (1957), Caroline (1959) ve Theodore Downes (1964). Kroeber ailesi özel yaşamlarını kamuoyuna açmamayı tercih ettikleri için çocukları hakkında herhangi bir söyleşide bilgiye rastlamak olası değil. Ancak internet ortamında Elisabeth'in yazar, Caroline'nin müzisyen olduğunun öğrendik. Ursula'nın kültürel mirasçısı olan oğlu Theodore Downes ise sosyoloji ve sanat tarihi eğitiminin ardından çeşitli sektörlerde çalıştıktan sonra şu anda sanat galerisi yönetici olarak yaşamını sürdürüyor.

Le Guin, 22 Ocak 2018'de Oregon'daki evinde yaşamını yitirdi. Ardından oğlu Theodore annesini anmak için bir yazı kaleme aldı. Annesinin ölümünden sonra birçok kereler rüyasına girdiğinin altını çizen Theodore; Ursula'nın yokluğundan dolayı özür dilediğini ancak hortlak olmaktan dolayı yaygara koparmadığını yazdı. Theo anma yazısını “Çoğunlukla kitaplarda ve kendi hayal gücünde dolaşmak istedi. Ayrıcalıklarından zevk almak yerine, hayatını ve armağanını hepimizin başka ve daha iyi varoluş yollarını hayal etmemize yardımcı olmak için harcadı,” diye noktalararak, Ursula'nın yaşam felsefesini de belirtmiş oldu.

Edebi yaşamı ve eserleri

“Ütopyalar imkansızdır. Ama yazabiliriz,” diyen Ursula K. Le Guin fantastik edebiyat ve bilimkurgunun ustası olarak anılıyor. Ancak kendisi 1993'te yaptığı bir söyleşide; romancı, kısa hikâye yazarı ve şair olarak anılmak istediğini söylüyor ve ekliyor: “Çünkü gerçekten farklı

biçimlerde yazıyorum. Bunun üzerine onlar gerçekçi, bilim kurgu, fantezi, çocuk edebiyatı demek istiyorlarsa, kabul. Terimler yargı olarak değil, açıklama amacıyla kullanıldığı sürece sorun yok. Evet, bilim kurgu yazıyorum. Hayır, ben sadece bilim kurgu yazarı değilim. Beni ambalajlamayın!”.

Vikipedia’da ise spekülatif kurgu çalışmaları ile tanınmış Amerikalı yazardır, deniliyor Ursula için. Spekülatif kurguyu şöyle tanımlayabiliriz: gerçekçilikten ayrılan veya günlük gerçekliği sıkı bir şekilde taklit eden tüm alt türleri kapsayan, bunun yerine fantastik, doğaüstü, fütüristik veya diğer yaratıcı dünyalar sunan bir şemsiye kurgu türü. Bu her şeyi kapsayan tür, bilim kurgu, fantezi, korku, büyü, gerçekçilik, süper kahraman kurgusu, alternatif tarih, ütopya ve distopya, peri masalları, tuhaf kurgu ve bazı kıyamet ve kıyamet sonrası kurguları içerir, ancak bunlarla sınırlı değildir.

Ursula K. Le Guin’in ilk eseri olan "Folksong from the Montayna Province" adlı şiiri 1959 yılında 30 yaşındayken, ilk kısa öyküsü “An die Musik” ise 1961’de, ilk profesyonel eseri "April in Paris”, Fantastic Science Fiction’da 1962’de yayımlandı. Yazar yaklaşık 60 yıl süren edebi yaşamı boyunca 23 roman, 12 cilt kısa öykü, 11 cilt şiir, 13 çocuk kitabı, 5 deneme koleksiyonu ve 4 çeviri eser yayımladı.

Le Guin’in başlıca eserleri 42 dile çevrildi. 6 kitap ve bir kısa öyküden oluşan romanı Yerdeniz Büyücüsü, dünya çapında milyonlarca kopya sattı.

Yaşadığımız çağla hesaplaşabilmenin yolunu geleceğe bakmakta gören Le Guin’in eserlerinde kültürel antropoloji, Taoizm, feminizm ve Carl Jung’un etkileri güçlü bir şekilde yer buldu. Öykülerinde çok sayıda antropolog ya da kültürel gözlemci kahraman yer alırken birçok metninde denge ve denklik üzerine Taoist düşüncenin izleri gözlemlendi. Le Guin tipik bilim kurgu metaforlarını, Yerdeniz’de olduğu gibi koyu derili kahramanlar yaratarak defalarca yıktı ve 1985 yılında yayımlanan deneysel eseri Hep Yuvaya Dönmek’te sıra dışı biçimsel ve yapısal araçlar kullandı. Hep Yuvaya Dönmek’te henüz var olmayan bir coğrafyada belki de binlerce yıl sonra yaşadığı varsayılan Keş halkının dünyasını; öykü, şiir, mit, halk masalı, drama, deneme ve belge gibi türler kullanarak anlattı. Le Guin’in bu eseri “Yürekten gelen bir barış ve sağduyu çağrısı” olarak nitelendirildi. Metinlerinde çoğunlukla cinsiyet, cinsellik ve reşit olma gibi sosyal kavramları irdelerken, Omelas’ı Bırakıp Gidenler (1973) adlı eseri ile Mülksüzler (1974) romanında yaptığı gibi alternatif siyasi yapıları, siyasi konuları her yönüyle okurun tartışmasına açtı. Hep Yuvaya Dönmek ve Mülksüzler, ütopyik kurgunun kapsamını ve tarzını yeniden tanımlayan yapıtlar arasında gösterildi.

Ursula Le Guin ilk eserlerinden Yerdeniz Büyücüsü’nü (1968) yazdıktan sonra 40 yıl boyunca Çevik Atmaca ile Yerdeniz’de dolaştı. Bu arada melekliği bırakıp yazar olan annesinin “Neden kadınları yazmıyorsun?” sorusu ile karşılaştı. Verdiği yanıt: “Nasıl yazacağımı bilmiyorum,” oldu. Çünkü o güne kadar, kendi deyimiyle; ırk, sınıf, para ve sağlığın getirdiği talihle çifte ip cambazlığı yapmış, erkek üstünlüğüne dayalı toplumun içselleşmiş ideolojisinden başka bir şey olmayan yargı ve faraziyeler tarafından ne ölçüde denetlenip sınırlandırıldığını görmezden gelmişti. “Balıkçı Kadının Kızı” makalesinde şöyle anlatır o günleri: “Yetmişlerin ortalarına kadar romanlarım kahramanca serüvenler, yüksek teknoloji gelecekle, iktidar dehlizlerindeki erkekler hakkındaydı. Erkekler, başkahramanlar onlardı, kadınlarsa çevresel, yani ikincildi. (...) Kadınlar hakkında nasıl yazılacağını bilmiyordum – pek azımız biliyorduk.”

Bu “pek az”ın içine girmek için Ursula büyük emek harcadı ve Çevik Atmaca ile Yerdeniz’de dolaşmaya başladıktan yıllar sonra, Tenar’ı yazmaya karar verdi. Ursula Le Guin eril dilin tuzaklarının farkındalığı ile dilini, sözünü kadından yana kullandı ve Tehanu (1990) böylece çıktı ortaya. Aradan yıllar geçmiş, Tenar büyümüş, olgun bir kadın olmuştu. 2013’te Güzide Ertürk’ün yaptığı söyleşiye şöyle yansdı Tehanu: “O kitabı, -Tehanu- yazmayı 17 yılda öğrendim. Şanslıyım ki o seneler feminizm, kadınların kendi sesleriyle konuşmalarını destekliyordu. Böylece Yerdeniz’e

geri dönüp, onu yukarıda erkeklerin durduğu yerden değil, aşağıdan güçsüzlerin, kadın ve çocukların gözlerinden görebilirdim. Aynı dünya ama ne kadar farklı. (...) Erkekleri merkeze koyup, diğer herkesi bir kenara iten gelenekte dursaydım, bunu asla bilemezdim.”

Le Guin'in son şiir koleksiyonu, So Far So Good (Şimdilik Fena Değil), ölümünden kısa bir süre sonra Copper Canyon Press tarafından yayımlandı.

Ursula K. Le Guin yarattığı dünyaları, yazdığı metinlerin yanı sıra çizimler ve haritalar ile destekledi. Hain, Yerdeniz, Orsinia, Victoria Ceza Kolonisi, Batı Kıyısı ve Gethen haritaları için: <https://www.ursulaklequin.com/maps-and-drawings-index>

Ursula K. Le Guin'in eserleri belli bir gruplandırma ile anılıyor ve Ursulaseverler tarafından bu gruplandırmaya göre okunması öneriliyor. Ancak Ursula K Le Guin Hain (Ekumen) kitapları için herhangi bir döngü olmadığını belirtiyor.

Gruplandırma şöyle: Yerdeniz Büyücüsü, Atuan Mezarları, En Uzak Kıyı, Tehanu, Yerdeniz'den Masallar, Öteki Rüzgâr, Odren'in Kızı'ndan oluşan Yerdeniz kitapları; Raconna'nın Dünyası, Sürgün Gezegeni, İllüzyonlar Şehri, Sürgün ve İllüzyon Dünyaları, Karanlığın Sol Eli, Mülksüzler, Dünyaya Orman Denir, Bağışlamanın Dört Yolu ve Anlatışlar'dan oluşan Hain kitapları ve 3 kitaplık Orsinia serisi.

Romanları

Lavinia, 2008

Powers, 2007

Voices, 2006

Gifts, 2004

Earthsea 5: The Other Wind, 2001

The Telling, 2000

Always Coming Home, 1985

Earthsea 4: Tehanu, 1990

The Eye of the Heron, 1983

The Beginning Place, 1980

Malafrena, 1979

Very Far Away from Anywhere Else, 1976

The Word for World is Forest, 1976

The Dispossessed, An Ambiguous Utopia, 1974

Earthsea 3: The Farthest Shore, 1972

The Lathe of Heaven, 1971

Earthsea 2: The Tombs of Atuan, 1970

The Left Hand of Darkness, 1969

Earthsea 1: A Wizard of Earthsea, 1968

City of Illusion, 1967

Planet of Exile, 1966

Rocannon's World, 1966

Öykü kitapları

Changing Planes, 2003

The Birthday of the World, 2002

Tales from Earthsea, 2001
Unlocking the Air, 1996
Four Ways to Forgiveness, 1995
A Fisherman of the Inland Sea, 1994
Searoad, 1991
Buffalo Gals, and Other Animal Presences, 1987
The Compass Rose, 1982
Orsinian Tales, 1976
The Wind's Twelve Quarters, 1975

Denemeler

The Wave in the Mind, 2004
Steering the Craft, 1998
Dancing at the Edge of the World, 1992
The Language of the Night, 1989

Şiirler

Sixty Odd, 1999
Going Out with Peacocks, 1994
Blue Moon Over Thurman Street (Roger Dorband'la birlikte), 1994
Wild Oats and Fireweed, 1988
Hard Words, 1981
Wild Angels, 1974

Türkçede Le Guin

Öteki Rüzgâr (The Other Wind), 2004
Yerdeniz Öyküleri (Tales from Earthsea), 2001
Tehanu (Tehanu), Ocak 1996
En Uzak Sahil (The Farthest Shore), Temmuz 1995
Atuan Mezarları (The Tombs of Atuan), Nisan 1995
Yerdeniz Büyücüsü (Wizard of Earthsea), Eylül 1994 Metis, Çeviri: Çiğdem Erkal İpek
Marifetler (Gifts), Metis, 2006, Çeviri: Çiğdem Erkal İpek
Sesler (Voices), Metis, Şubat 2008, Çeviri: Çiğdem Erkal İpek
Güçler (Powers), Metis, 2010, Çeviri: Çiğdem Erkal İpek
Uçuştan Uçuşa (Changing Planes) Metis, 2004 Çeviri: Çiğdem Erkal İpek
Başka Bir Yer, K Kitaplığı, 2002, Çeviri: Cem Akaş
Hep Yuvaya Dönmek (Always Coming Home), Ayrıntı, 2002, Çeviri: Cemal Yardımcı
Bağışlanmanın Dört Yolu (Four Ways to Forgiveness), Metis, 2001, Çeviri: Çiğdem Erkal İpek
Kadınlar Rüyalar Ejderhalar (Makaleler), Metis, 1999, Çeviri: Deniz Erksan
Dünyaya Orman Denir (The Word for World Is Forest), Metis, Eylül 1996, Çeviri: Özlem
Dinçkal
Rocannon'un Dünyası (Rocannon's World), Metis, 1995, Çeviri: Tuba Çele

Her Yerden Çok Uzakta (Very Far Away from Anywhere Else), İmge Kitabevi, 1995, Çeviri: Semih Aközlü

Başlama Yeri (The Beginning Place), İletişim Yayınları, Haziran 1995, Çeviri: Can Eryümlü

Balıkçıl Gözü (The Eye of the Heron), Metis, Haziran 1995, Çeviri: Tuba Çele

Hayaller Şehri (City of Illusions), (Yeni baskısı Yanılsamalar Kenti adıyla yapılmıştır), İmge Kitabevi, 1994, Çeviri: Meltem Tayga

Karanlığın Sol Eli (The Left Hand of Darkness), Ayrıntı Yayınları, Ekim 1993, Çeviri: Ümit Altuğ

Atmacanın Türküsü (Wizard of Earthsea ve The Tombs of Atuan bir kitapta toplanmış), Ne Yayınları, Ekim 1992, Çeviri: Barış Karaoğlu, Gülsüm Ramazanoğlu

Gülün Günlüğü (The Wind's Twelve Quarters ve The Compass Rose'dan alınan öyküler), Ayrıntı Yayınları, Mart 1992, Çeviri: Ümit Altuğ

Mülksüzler (The Dispossessed: An Ambiguous Utopia), Metis, Ocak 1990, Çeviri: Levent Mollamustafaoglu

Sürgün Gezegeni (Planet of Exile), İthaki, Ağustos 1999, Çeviri: Ayşe Gorbun

Kanatlı Kediler Masalı-1 Dört Yavru, Günışığı kitaplığı, Mayıs 2008, Çeviri: Naz Beykan

Kanatlı Kediler Masalı-2 Yuvaya Dönüş, Günışığı kitaplığı, Mayıs 2008, Çeviri: Naz Beykan

Kanatlı Kediler Masalı-3 Yeni Arkadaş, Günışığı kitaplığı, Mayıs 2008, Çeviri: Naz Beykan

Kanatlı Kediler Masalı-4 Kentte Tek Başına, Günışığı kitaplığı, Mayıs 2008, Çeviri: Naz Beykan

İçdeniz Balıkçısı (A Fisherman Of the Inland Sea), Metis, 2007, Çeviri: Çiğdem Erkal İpek

Lavinia, Metis, 2009, Çeviri: Gürol Koca

Malafrena, Metis, Temmuz 2013, Çeviri: Cemal Yardımcı

Dünyanın Doğum Günü (The Birthday of the World And Other Stories), Metis, Eylül 2005, Çeviri: Çiğdem Erkal İpek

Ödüller

2019 Hugo En İyi Sanat Kitabı Ödülü, The Books of Earthsea: The Complete Illustrated Edition, Charles Vess tarafından resimlendi.

2019 Locus Ödülleri En İyi Kurgusal Olmayan, Yazma Üzerine Konuşmalar, David Naimon ile birlikte.

2019 En İyi Sanat Kitabı Locus Ödülü, The Books of Earthsea: The Complete Illustrated Edition, Charles Vess tarafından resimlendi.

02018 PEN/Diamonstein-Spielvogel Ödülü Deneme Sanatı için, Boşa Zaman Yok: Önemli Olanı Düşünmek

2018 Hugo En İyi İlgili Çalışma Ödülü, Boşa Zaman Yok: Önemli Olanı Düşünmek

2018 Locus En İyi Koleksiyon Ödülü, Hainish Romanları ve Öyküleri

2017 Hugo En İyi İlgili Eser Ödülü, Kelimeler Benim Meselem: Hayat ve Kitaplar Hakkında Yazılar, 2000-2016

2017 Amerikan Sanat ve Edebiyat Akademisi'ne kabul edildi.

2015 Verlorene Paradiise için Kurd Lasswitz Ödülü (Paradises Lost)

2014 Amerikan Edebiyatına Seçkin Katkı için Ulusal Kitap Vakfı Madalyası

2012 Eaton Bilim Kurgu Yaşam Boyu Başarı Ödülü
2010 Locus Ödülü En İyi Kurgusal Olmayan/Sanat Kitabı dalında, Cheek By Jowl
2009 The Lathe of Heaven, Searoad, and The World Begins Here (ed. Glen A. Love, "The Ones Who Walk Away from Omelas" dahil) Oregon Eyalet Kütüphanesi'nin "Oregon'un Sesquicentennial'ı için 150 Kitap" için seçildi.
2009 İmparatorun Kıyafeti Yok Din Özgürlüğü Vakfı'ndan
2009 Locus En İyi Fantastik Roman Ödülü, Lavinia
2008 Nebula En İyi Roman Ödülü, Powers
2006 Maxine Cushing Gray Yazarlar Bursu. Washington Center for the Book
2005 Locus Ödülü En İyi Kurgu Dışı Eser, The Wave in the Mind
2004 Margaret A. Edwards Yaşam Boyu Başarı Ödülü (YALSA)
2004 May Hill Arbuthnot Onur Öğretim Görevlisi (Amerikan Kütüphane Derneği)
2004 Locus En İyi Koleksiyon Ödülü, Changing Planes
2003 Locus En İyi Roman Ödülü, "The Wild Girls"
2003 Asimov's Readers Award - En İyi Roman - "The Wild Girls"
2002 Grand Master, SFWA
2002 Tales from Earthsea için Endeavor Ödülü
2002 PEN/Malamud Kısa Öyküde Mükemmellik Ödülü
2002 Willamette Writers Yaşam Boyu Başarı Ödülü
2002 Dünya Fantezi Ödülü En İyi Roman dalında The Other Wind
2002 Locus Ödülleri En İyi Koleksiyon, Tales from Earthsea
2002 Locus Ödülleri En İyi Kısa Öykü, "The Bones of the Earth"
2002 Locus Ödülü En İyi Kısa Roman, "The Finder"
2001 Endeavor Ödülü - The Telling
2001 Locus Ödülleri En İyi Roman, The Telling
2001 Locus Ödülü - En İyi Roman Ödülü, "The Birthday of the World"
2001 Yaşam Boyu Başarı Ödülü, Pacific Northwest Kitapçılar Birliği
1999 Robert Kirsch Yaşam Boyu Başarı Ödülü, L.A. Times
1998 Bumbershoot Altın Şemsiye Ödülü
1997 Pulitzer Ödülü Finalisti - Unlocking the Air
1997 Locus Ödülü - En İyi Roman - "Mountain Ways"
1996 Else Ödülü - "Mountain Ways"
1995 Retrospective Other KaranlığınSol Eli Ödülü
1995 World Fantasy Yaşam Boyu Başarı Ödülü
1995 Nebula Ödülü - En İyi Roman - "Solitude"
1995 Theodore Sturgeon Ödülü - "Forgiveness Day"
1996 Locus Ödülleri - En İyi Koleksiyon, Four Ways to Forgiveness
1995 Locus En İyi Kısa Roman Ödülü, "Forgiveness Day"
1995 Asimov's Readers Award - En İyi Kısa Roman, "Forgiveness Day"
1995 Hubbub yıllık şiir ödülü "Semen" için
1994 Aksi Takdirde Ödülü - "The Matter of Seggri"

- 1992 H.L. Davis Kurgu Ödülü OLA'dan Searoad
- 1991 Harold Vursell Ödülü, Amerikan Akademisi ve Sanat ve Edebiyat Enstitüsü 1991 Pushcart Ödülü - "Bill Weisler"
- 1991 Locus Ödülü - En İyi Fantastik Roman - Tehanu
- 1990 Nebula Ödülü - En İyi Roman - Tehanu
- 1988 Hugo Ödülü - En İyi Roman "Buffalo Gals, Won't You Come Out Tonight"
- 1988 Dünya En İyi Kısa Roman Fantastik Ödülü, "Buffalo Gals, Won't You Come Out Tonight"
- 1987 Prix Lectures-Jeunesse - Very Far Away from Anywhere Else (tr. Laroche)
- 1985 Janet Heidinger Kafka Kurgu Ödülü - Always Coming Home
- 1985 Ulusal Kitap Ödülü Finalisti - Always Coming Home
- 1983 Locus Ödülü En İyi Koleksiyon dalında, The Compass Rose
- 1983 Locus Ödülü En İyi Kısa Öykü, "Sur"
- 1979 Gandalf Ödülü (Fantezinin Büyük Ustası)
- 1979 Lewis Carroll Shelf Ödülü – Yerdenizli Bir Büyücü
- 1977 Ulusal Kitap Ödülü Finalisti - Kurmaca, Orsinian Tales
- 1977 Jüpiter Ödülleri - En İyi Roman - "The Diary of the Rose"
- 1976 Locus En İyi Roman dalında ard, "The New Atlantis"
- 1976 Locus Ödülü En İyi Koleksiyon, The Wind's Twelve Quarters
- 1975 Hugo Ödülü En İyi Roman, The Dispossessed
- 1975 Locus Ödülü En İyi Roman Ödülü, The Dispossessed
- 1975 Locus Ödülü En İyi Kısa Öykü, "The Day Before the Revolution"
- 1975 Jüpiter En İyi Kısa Öykü Ödülü "The Day Before the Revolution"
- 1975 Jüpiter Ödülü En İyi Roman, The Dispossessed
- 1974 Nebula En İyi Roman Ödülü, The Dispossessed
- 1974 Nebula En İyi Kısa Öykü Ödülü, "The Day Before the Revolution"
- 1974 Hugo En İyi Kısa Öykü Ödülü, "The Ones Who Walk Away from Omelas"
- 1973 Hugo Ödülü En İyi Kısa Roman, The Word for World is Forest
- 1973 Çocuk Kitapları Ulusal Kitap Ödülü, The Farthest Shore
- 1972 Locus En İyi Roman Ödülü, The Lathe of Heaven
- 1972 Newbery Onur Madalyası Atuan'ın Mezarları
- 1972 Ulusal Kitap Ödülü Çocuk Kitapları Finalisti, The Tombs of Atuan
- 1970 Hugo Ödülü En İyi Roman Ödülü, The Left Hand of Darkness
- 1969 Nebula En İyi Roman Ödülü, The Left Hand of Darkness
- 1969 ton Globe-Horn Kitap Ödülü Kurgu Ödülü- A Wizard of Earthsea

3. Karanlığın Sol Eli

Karanlığın Sol Eli'ni Ümit Altuğ çevirisiyle Ayrıntı Yayınlarının 2013'teki 7. baskısından okuduk. Aynı yayınevinin ilk baskısı 1993'te, son 24ncü baskısı ise 2024'te gerçekleşmiş. Orijinal adı The Left Hand of Darkness olan romanın bizim okuduğumuz baskısı 253 sayfa, son baskısı ise 304 sayfa.

Roman ilk olarak Amerika’da 1969’da okuyucuyla buluştu ve ülkesinde 30’dan fazla baskı yaptı. Bilim kurgunun iki önemli ödülü Hugo ve Nebula’yı kazanan Karanlığın Sol Eli’nin, 2014’e kadar 1 milyondan fazla okuyucuya ulaştığı belirtiliyor.

Le Guin’in ilk büyük bilimkurgu eseri olan Karanlığın Sol Eli, yayımlandığı tarihten itibaren toplumsal cinsiyet rollerinin radikal bir şekilde araştırılmasına ve tartışılmasına yol açtı. Tartışmalar sonucunda Le Guin 1995’te Karhide’de Ergen Olmak adlı öyküyü yazdı. Aradan geçen 26 yılda Ursula Gethen’deki cinsel yaşamı derinlemesine incelemiş ve bir ergenin gözünden okura sunmuştu. Karhide’de Ergen Olmak akademisyen Sandra Lindow tarafından "sınırları aşan derecede cinsel ve ahlâki anlamda cesur" olarak tanımlanınca, Le Guin öyküyü “60’larda yazamayacağını” belirtti. Öykü 2002’de yayımlanan Dünyanın Doğum Günü’nde yer aldı.

Feminist bir ütopya, feminist bir bilimkurgudur Karanlığın Sol Eli.

Feminist bilimkurgu, egemen kültürün kurulu kadın kimliğini, kadının ikincil, öteki konumunu ve eşit olmayan toplumsal cinsiyet rollerini, ikiliklere dayanan erkek söylemini politik bir biçimde sorgular. Aynı zamanda toplumsal cinsiyet kaynaklı sorun barındıran hiyerarşik ilişki biçimlerini ve kimlikleri mercek altına alır. Kadınların özne olarak, tüm belirgin özellik ve çeşitlilikleri ile yansıtılmasını olanaklı kılar. Kimlik, farklılık ve öznelliğe dair sorular, feminist bilimkurgu yazınının hedeflediği soru ve sorunlardır.

Geleneksel bilimkurgu yabancı, yaratık ve uzay gibi izlekler üzerinden egemen ve tâbi olan arasındaki bir tarafın üstünlüğünü temel alan, eşit olmayan ikili karşıtlıkların hiyerarşisi üzerinden sağlanan konum ve ilişki biçimlerini destekler. Toplumsal dokudaki kimlik ve farklılık sorunlarına dair kesin, değişmez sınırlara sahiptir. Feminist bilimkurgu ise toplumsal cinsiyet kimliğinin alternatif biçimlerini, hiyerarşiye dayanmayan olasılıklarını ve farklılığını keşfederek gerçekleştirir.

Bu bağlamda Le Guin’in bilim kurguya getirdiği farklı ve öncü anlayış oldukça önemlidir. Le Guin, Karanlığın Sol Eli’nde betimlediği cinsiyetsiz toplumla ‘kadın ve erkeğe atfedilen kişisel özellikler, roller ve davranış biçimleri ortadan kalkarsa ne olur’ sorusunu sorar; cinsiyetsiz bir toplumda savaş, politika, cinsel saldırılar, insan ilişkileri ve toplumsal yaşam üzerine çeşitli varsayımlarda bulunur.

Karanlığın Sol Eli’nde ayrıca, aynı biyolojik özelliklere sahip insanların yaşadığı, aynı coğrafi koşullardaki iki ayrı ülkenin; din, ekonomi, politika iktidar gibi etkenler çerçevesinde oluşan farklılıklarını da görürüz. Kültürün insan ve topluluklar üzerinde oluşturduğu etkiyi, bir insanın davranış kalıplarını en ince ayrıntısına kadar kurgulamış yazarımız ve iki farklı ülke yaratmış.

Bir diğer önemli nokta ise insanların farklılıklarının bir arada yaşamaya engel olmadığı, birbirini anladıkça bir arada yaşama koşullarının yaratılabileceği varsayımında bulunması. Roman başından itibaren ‘yabancı ve yabancılık’ üzerinden de bu konuyu tartışıyor.

Romannın bölümleri

Charles için/ Sine qua non (Olmazsa olmaz) ithafıyla başlayan Karanlığın Sol Eli 20 bölümden oluşuyor. Kitabın sonunda Gethen Takvimi ve Saati başlıklı açıklama bölümü var. Roman 253 sayfa.

Ursula K. Le Guin’in önsözü, yazarın 1979 yılında yayımlanan ve Susan Wood tarafından düzenlenen Gecenin Dili: Fantezi ve Bilimkurgu Üzerine Denemeler adlı ilk deneme derlemesinden alınmış. Önsözün çevirisi Tuncay Birkan’a ait.

Karanlığın Sol Eli’ndeki 2,4,9,12 ve 17nci bölümler Gethen ile ilgili efsane ve masalları romanın akışıyla bağlarken, 7nci bölüm Gethen’e ilk gelen Ekümen ekibinden bir araştırmacının notlarından oluşuyor.

Kalan bölümlerin 10'u Terralı yani Elçi Genly Ai'nin inceleme notlarını, 4'ü ise Gethenli Estraven'in günlüklerini kapsıyor.

Roman bize ne söylüyor?

Karanlığın Sol Eli, Gethen/Kış Gezegenine gelen Ekumen Elçisi Genly Ai'nin araştırma sonuçlarını içeren bir roman.

Ai "Bu hikâye sırf benim hikayem değil, anlatan da bir tek ben değilim. Doğrusu kimin hikayesi olduğundan bile emin değilim" diyerek anlatmaya başlıyor.

Hikayemiz Gethen/Kış gezegeninde geçiyor ve 1491 yılının 44. gün devresinde başlıyor. Gethen takvimiyle 1 yılının baharının 3. ayının 22. gününde.

Gethen'de her takvim yılı 1 olarak ifade ediliyor. Öncesi ve sonrası yok. Bu sistemde kayıtların tutulmasındaki aksaklıkların giderilmesi için çok bilinen olaylara, kralların devirlerine, hanedanlara, yerel lordlara gönderme yapmak gibi çeşitli yöntemler kullanıyorlar.

Gethen buzullarla ve karlarla kaplı, iklimi oldukça sert bir gezegen.

Gethen gezegeninde insanlar sadece kemmer dönemlerinde cinsel olarak aktif oluyor, 21 ya da 22 gün kişi somer durumunda, yani cinsel bakımdan aktif değil.

Sağlam bir yapıya sahip kısa boylu, cinsiyetsiz insanların yaşadığı bu gezegende aralarında sınır anlaşmazlığı olan iki ülke yer alıyor. Karhide ve Orgoreyn. Romanda iki ülke; cinsiyet, iktidar ilişkileri, din, sosyo ekonomik özellikler temelinde kurgulanmış.

KARHİDE

Kral XV. Argeven tarafından yönetiliyor. Beyliklerden oluşuyor. Fakat bu yönetim merkezileşmemiş, dolaylı ve üstü örtük. Ordusu ve askeri yok. 8 kişilik bir silahlı insan grubu sadece törenlerde ve resmi geçitlerde yer alıyor. Elitlerden oluşan bir meclisi var.

Başkenti Erhanrang; duvarlarla çevrili bir içşehir. Geniş caddeleri var. Saraylar, kuleler, bahçeler, asma bahçeleri, manastırlar, üstü kapalı köprüler, üstü açık tüneller, korular ve mahzenlerle dolu.

Bitki örtüsü ve hayvan çeşitliliği ülkenin sert kış koşullarına göre şekillenmiş. Büyükbaş ve memeli hayvanlar yok.

Dini Handdarata; kurumları, rahipleri, hiyerarşisi, ibadeti, imanı olmayan bir din; kökenleri 12 bin yıl öncesine kadar gidiyor.

İnzivada yaşayan toplulukları var. Handdaratalar'ın değer verdiği "cehalet" ilkesi ve eylemsizlik ya da müdahale etmeme kuralına uygun bir yaşam sürüyorlar. "Fark etmez" diye çevrilebilecek, tam karşılığı olmayan nusuth sözü bu kültürün temelini oluşturuyor.

Öndeyicilik dedikleri, yanıtlanabilir sorulara cevap verdikleri bir sistemleri var. Cevabın bedelini ödeyen, soruyu sorabiliyor, soru ne kadar netse, cevap da o kadar net oluyor. Öndeyici oldukları sürece bekar kalıyorlar.

"Doğrusu, Handdara'da... Biliyorsun hiçbir teori, hiçbir dogma yoktur... Belki de onlar insan ile hayvan arasındaki ayrımın bu kadar farkında değiller, daha çok benzerliklerle, bağlantılarla, yaşayan her şeyin bir parçası olduğu bütünle ilgileniyorlary" diyor Estreven dinleri hakkında.

Karhideliler inatçı ve sabırlı insanlar. Günde kalori yönünden zengin 4 öğün yemek yiyorlar. Kölelik ve kişisel bağ gibi kurumları yok. Pek okumuyorlar, işitmeyi tercih ediyorlar, daha çok radyo kullanılıyor. Uçan taşıtları yok.

Kemmer devresinin aşırı uzamasını, erkek ya da dişi yönde sürekli bir hormon dengesizliğini, sapkınlık olarak niteliyorlar. Yetişkinlerin yüzde üç-dört kadarı sapkın ya da anormal.

Ağlamak ve gülmek onlar için aynı derecede doğal. Evlerinde yarı giyinik ya da çıplak geziyorlar, kış iklimine oldukça uyumlular.

ORGOREYN

Orgoreyn, 33 bölgenin temsilcilerinden oluşan commensal meclisi tarafından yönetiliyor, tek bir merkezden kontrol ediliyor. 33'ler aralarında iktidar mücadelesinin olduğu hiziplerden oluşuyor. Orgoreyn'in gizli polis servisi Sarf meclis üzerinde oldukça etkili. Millet, devlet özellikleri taşıyorlar. Orgotalılar devlet için çalışıyorlar, devlet tüm yurttaşlara iş bulmak zorunda. Rütbe, miras yoluyla geçmiyor. Orgoreyn'de unvanlar yok.

Özel vasiyetler yasal olarak mümkün değil: Ölen bir adamın malvarlığı devlete kalıyor. Ocak ve beyliklerin geniş aile klanları sistemi commensal yapısı içinde hâlâ biraz iz bırakmış olsa da birkaç yüzyıl önceden millileştirilmiş. Bir yaşını doldurmuş hiçbir çocuk ana babası ile birlikte yaşamıyor; Ocaklarda büyütülüyor.

Denetimin yoğun olduğu bir ülke, sık sık belgeler kontrol ediliyor, her yerde denetçiler var, belgesiz olmak büyük tehlike. Çiftlik adı verilen çalışma kamplarına benzeyen hapisaneleri var. Buralarda mahkumlar üzerinde ilaçlar kullanılıp, deneyler yapılabiliyor.

Başkenti Mişnori, Erhenrang'dan daha temiz, daha büyük ve aydınlık, daha açık ve daha etkileyici. Aynı kalıptan çıkma resmi binalar, commensal hükümet daireleri ve Yomesh kültürüne ait belli başlı tapınaklar var.

Mişnori'de yazlar 60 derece civarında seyrediyor, 85 dereceye çıktığı da oluyor.

Orgoreynliler; meraksız, renksiz, gösterişsiz, sakin insanlar. Karhideliler gibi tutkulu değil. Hiç yakınmıyor ve umutlanmıyorlar, sessizce verili koşullara uyum sağlıyor ve itiraz etmiyorlar.

Orgoreyn bölgesinde hapisanede kalanların arzularını bastırabilmek amacıyla istenen cinsiyeti elde etmek için hormon kullanımının yaygın olduğu söyleniyor.

Dini Yomeshta, tarihi 2200 yıl öncesine uzanıyor. Her şeyin bir anda görülebileceğini söyleyen kurucu Meshe, zamanın merkezi kabul ediliyor. "Ve bu merkezde geçmiş zaman yoktur, gelecek zaman yoktur. Olmuş değildir, olacak değildir. Olmaktır. Hepsi budur."

Yomeshta'ya göre "insanın tekilliği onun kutsallığı."

Ai bu konuda şöyle diyor: "Arzın efendileri de böyle söyledi, başka dünyalardaki başka kültürler de aynı sonuca varmışlar. Dinamik, saldırgan, ekolojik olarak yıkıcı kültürler olma eğilimi gösteriyor bunlar. Orgoreyn de bu kalıpta, kendi usulünce; en azından bu yolda görünüyor."

Karakterler

Genly Ai: Ekumen tarafından Kış gezegenine, gezegenin birliğe katılımını sağlamak amacıyla gönderilen, aslen Terralı bir elçi. İndiği gezegen hem coğrafi koşullar hem de biyolojik olarak ona oldukça yabancı. Heteroseksüel. Olaylara ve kişilere toplumsal cinsiyet rolleri açısından bakıyor ve Gethenlileri anlamakta zorlanıyor. Onların bir deney sonucu oluşturulmuş olabileceklerini düşünüyor. Zihin gücüyle konuşmayı biliyor ve bu tür konuşmada yalan söylemek mümkün değil. Yalın ve açık bir kişiliği var. Dış görünüşü Gethenlilerden farklı, uzun ve siyah.

Estraven: Karhideli, önceleri kralın kulağı (Genly Ai'nin dilinde bunun bir karşılığı yok, vezire, başbakana benzediğini söylüyor.) Karhide meclisinde başkan. Sonrasında hain ilan ediliyor ve Orgoreyn'e kaçmak zorunda kalıyor. İlkeleri olan bir politikacı, kan dökülmemesi için sınırdaki toprakların anlaşılacak Orgoreyn'e bırakılması taraftarı. Ekumen'e katılma fikrini benimsiyor. Karhide'de Ai'yi ciddiye alan tek kişi.

Tibe: Entrikacı, kralın kuzeni. Estraven'in hain ilan edilmesinden sonra onun yerine geçiyor. Orgoreyn ile savaşarak güçlenmek istiyor.

Kral XV. Argeven: Karhide kralı. Ekumen'e katılmanın kendi iktidarını sarsacağını düşünüyor. Öfke nöbetlerine eğilimli. Gerçeği yalanlarla karıştırıyor. 'Deli Kral' bölüm başlığı ile tanıtılıyor. Le Guin de şöyle diyor karakteri için: "Anarşist bireylerden oluşan bir ülkeyi yöneten en iyi kral, deli kraldır". Çocuk doğurmak istiyor, babası olduğu çocuklar olsa da kendi bedeninden bir çocuğu yok. Hamile kalıyor ama bebeğini doğumdan sonra kaybediyor. Kitapla ilgili bazı metinlerde Ursula'nın kitabı yazma amacı olarak belirtiliyor. 'Kral hamile kalıyor' sonuçta☺ Ancak Ursula işin o kadar basit olmadığını ama "Kral hamile" cümlesini yazmanın da kendisini çok keyiflendirdiğini söylüyor.

Dokumacı Faxe: Haddara inzivasının öndeyicilerinden. Öndeyi sırasında kilit durumda. Neden dokumacı diye araştırdığımızda 1862-1946 yılları arasında yaşayan Gerhart Hauptmann adlı Alman oyun yazarı ile karşılaştık. Dokumacı diye bir kitabı var ve kitap, Almanya'da 1848 Mart Devrimi öncesindeki açlık ve yoksulluğu anlatıyor. Hauptmann için 'sosyal adalet konusu onun iliklerine kadar işlenmişti' deniyor. Kimbilir belki de Ursula bu kitaptan etkilenerek Dokumacı lakabını kullanmıştır.

Goos: Handara inzivasından zarif bir genç. İnzivada Elçiye rehberlik ediyor.

Yegey: Orgoreyn meclisindeki 33'lerden. Estraven'in tanımıyla. "Keskin bakışlı zarif, şık, oturaklı bir adam". 33'ler içinde bir azınlık olan Açık Ticaret hizbine dahil. Estraven'e dostça davranıp, ona destek oluyor. Elçinin ülkeye gelmesini sağlıyor, sonrasında ise korkudan onlara sırt çeviriyor.

Obsle: Orgereyn meclisinden. Dümdüz bir yüzü, küçük üçgen gözleri var, şişman, kısa ve hafif kambur. Oldukça kaba. Yegey ile aynı hizipten, 10 kişiyi daha ikna edebilirlerse iktidar olabileceklerini düşünüyor.

Shusgis: İrikıyım, toplu bir adam, zengin. 50 yaşlarında. Elçiyi evinde konuk ediyor ve konforunu sağlıyor. Orgerey polis teşkilatı Sarf'ın ajanı.

Gaum: Tüm standartlara göre oldukça yakışıklı bir görünüşe sahip. Entrikacı. Estraven'i satın alabilmek için kemmer'inden yararlanmaya çalışıyor. Sarf ajanı.

Slose: Narin bir genç adam; dikkat çekecek kadar parlak, ışıltılı gözleri ve derinden gelen bir sesi var, idealist, kendini adamış gibi görünüyor. Commensal, 33'ler meclisinden. Elçinin dediklerini Yamesh mistisizmine uyarlayıp Ekumen'in dünyaya gelişini Meshe'nin Hükümünün başlaması olarak yorumluyor. Kemmer evlerinde oynanan oyunları yasaklamaya çalışan bir komiteye başkanlık ediyor.

Ana izlekler

Karanlığın Sol Eli'nde; cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolleri, denge, beden, iktidar, savaş, sürgün, dostluk, öteki, yabancılaşmak, direnç, mücadele, dayanışma, düşmanlık, sadakat ve ihanet, birlikte yaşam, iletişim, milliyetçilik ve mülkiyet gibi temaların izini sürebiliriz.

Yazar, insanın biçimlenmesinde önemli bir rol oynayan inanç için de adeta "tanrısız bir din" yaratıyor.

Bu sunumda birbiriyle iç içe olan bu izleklerden birkaçına değinebileceğiz yalnızca.

Cinsiyet, toplumsal cinsiyet

Karanlığın Sol Eli cinsiyetsiz toplum tasarısı ile 55 yıldır tartışılıyor. Nasıl bir cinsiyetsiz toplum, sorusuna Ursula'nın yanıtı androjen bir toplum. Bunu da Karanlığın Sol Eli'nde sunduğu cinsel yaşam ile gösteriyor.

Gethen'de cinsel çevrim ortalama 26 ila 28 gün sürüyor, ay çevrimine göre ortalayarak 26 gün

diye alıyorlar bunu. 18. güne doğru hipofiz aktivitesiyle hormonal değişimler başlıyor ve 22. veya 23. günde kişi kemmer'e, estrus'a giriyor. Kemmer'in ilk evresinde (Karhidece secher) tümüyle androjen durumdalar. Kemmer'in ilk evresindeki bir Gethenli tek başına ya da kemmer devresinde olmayan birileriyle birlikte kaldığı takdirde birleşme yetisini kazanamıyor. Yine de bu evrede cinsel etkiler aşırı güçlü ve tüm kişiliği denetliyor, diğer tüm etkileri kendine tabi kılıyor. Kişi kemmer devresinde bir eş bulduğunda hormon salgısı başlıyor ve bu, eşlerden birinde erkek ya da dişi hormonları baskın olana dek sürüyor. Jenital organ duruma göre büyüyor ya da ufalıyor, cinsel ilgi yoğunlaşıyor. Bu değişiklikten etkilenen diğer kişi öteki cinsel rolü üstleniyor. Hamilelik durumunda yalnızca süt verme boyunca cinsiyet özellikleri devam ediyor, bu da 6 ila 8 ay sürüyor. İstisnai olarak her iki kişinin de aynı cinsiyeti aldığı oluyor. Kurumsal olmamakla birlikte birbirlerine kemmering sözü verip tek eşli olabiliyorlar.

Simon De Beauvoir'e göre kişiler, çocukluklarından itibaren cinsel organları üzerinden kendilerine dayatılan belirli davranış ve kişilik özelliklerini içselleştirirler ve buna doğuştan sahip olduklarını düşünürler.

Le Guin Karanlığın Sol Eli'nde; herkesin hem kadın hem de erkek olarak cinselliği tecrübe edebildiği, bir kişinin hem çocuğu doğuran anne hem de çocuğu dölleyen baba olabildiği, çocukların çekirdek ailede değil, tüm toplum tarafından yetiştirildiği ve ataerkil düzende mevcut olan güç/otorite ilişkilerinin ortadan kalktığı bir toplum hayali kurar.

Yaşam pratiklerinin cinsiyet üzerinden belirlenmediği alternatif bu toplumda, tüm yaşam ve insanlar da farklılaşmış, gerçeklik cinsiyetsizlik üzerinden kurulmuş ve dolayısıyla toplumsal yapı ve düzen de değişmiştir.

Karanlığın Sol Eli Freud'un 'her şeyin temeli cinselliktir' görüşüne de bir karşı çıkış adeta. Bir bebek dünyaya geldiğinde, cinsiyeti; dilde ifade edilmek suretiyle atanmış olur. Çocuklukta temel bir yere sahip olduğu ve sonraki hayatı içinde belirleyici olduğu düşünülen Ödip Kompleksi Gethen'de yok. Çünkü Gethen'de bir kişi hem anne hem baba olabiliyor ve bu da Gethen'de doğan çocukların bu süreçten muaf olmasını sağlıyor.

Savaş

Gethen'de her ne kadar herkes birbirinin kuyusunu kazsa ve bireysel ölümler olsa da savaş yok. Le Guin "Is Gender Necessary?" (Cinsiyet Gerekli midir?) makalesinde, Gethen tarihinde savaş olmamasının, Gethenlileri androjen olarak yaratmasıyla ilgili ortaya çıkan sonuçlardan biri olduğunu şu şekilde açıklar: "Gethen'de diğer topluluklara karşı şiddet ve yayılma politikası uygulayarak yaşayan toplumlar yok (...) Tüm gezegendeki temel birim, ikiyle sekiz yüz insan arasında değişen ve 'ocak' adı verilen gruplardır (...) şehirselleşmiş değil daha çok kabile yapısına sahipler (...) Ocaklar, komünal, bağımsız ve daha içe dönük olmaya yatkındır. Ocaklar ve bireyler arasındaki rekabetler, toplumsal olarak onaylanmış ve 'şifgretör' denen, fiziksel şiddet olmadan üstünlük kurma ve yüz (prestij, gurur) kazanma veya kaybetme içeren, rituelleştirilmiş, gelenekselleştirilmiş ve kontrol edilmiş bir çatışmayla çözülür (...) Otorite, şiddetle değil; şifgretör kullanılarak sağlanır ve otorite, ilahi hak veya patriotik görev gibi partiarkal ideallere başvurmadan geleneksel olarak kabul edilir."

Tecavüz

Kate Millett "Ataerkil güç, genellikle cinsel bir karaktere bürünen ve tecavüz olarak gerçekleştirilen şiddet aracılığıyla uygulanır" diyerek tecavüzün, erkeğin kadına uyguladığı cinsel şiddet aracılığıyla ataerkil gücünü gösterme biçimi olduğunu belirtir. Erkek ve kadın olarak kutuplaşmamış Gethenliler üstünlüklerini onaylamak ve göstermek için tecavüze başvurmazlar.

Öteki ile dostluk

Genly Ai, parçası olduğu cinsiyetli ve ataerkil toplumun kodlamaları ve şartlandırmalarıyla hem erkek hem de kadın olan Gethenlileri kabullenmekte neden zorlandığını ve ona rehberlik ve yoldaşlık eden Gethenli Estravenle neden arkadaş olamadığını şu sözlerle açıklar:

“[...] Her arkadaşın ayın yeni bir evresinde bir sevgili olabileceği bir düzende arkadaş kimdir? Ben değilim, erkekliğimin içine hapsolmuşum ben. Ne Therem Harth [Estraven]’ın, ne de onun ırkından birisinin arkadaşım. Ne kadın, ne de erkek, ne de ikisi birden, çevrimsel, aya göre değişken, bir anda başkalaşan, insanlığın bu değişkenleri, benim kanımdan değillerdi, arkadaşım değillerdi. “

Zıtlıkların ve farklılıkların bir bütünü parçaları olduğu Estraven’in Genly Ai’ye okuduğu şiir ile anlam kazanır:

Işık, karanlığın sol elidir
Karanlık da ışığın sağ eli.
İkisi birdir, yaşam ve ölüm, yan yana.
Yatarlar kemmer’deki sevgililer gibi,
Tutuşmuş eller gibi,
Sonuçla yol gibi.

Bu şiir ile farklı bir fizyolojiye, toplumsal düzene ve yaşam biçimine sahip olsalar da Estraven ve Genly Ai’nin birbirlerini farklılıklarıyla kabul edip anlayabildiklerinin altı çizilir. Genly Ai ve Estraven arasındaki bu yakınlaşmanın Karanlığın Sol Eli’nin en temel unsurlarından biri olduğunu söyleyen eleştirmenlerden Lester del Rey, bu yakınlaşmayı, erkeklik ve kadınlık ayrımlarının önemsizleştiği ve cinsellik ve romantizmle ilgili olmayan, farklı ırktan iki insan arasında doğan bir aşk olarak değerlendirir.

“Is Gender Necessary?” (Cinsiyet Gerekli midir?) makalesinde şöyle ifade ediyor:

“Bizim lanetimiz yabancılaşma, yang’ın ying’den ayrılması. Denge ve bütünlük arayışı yerine, üstünlük kurma çabası var. Ayrımlar vurgulanırken, karşılıklı dayanışma reddediliyor. [...] Üstün-şağı, hükmeden-hükmedilen, sahip olan-sahip olunan, kullanan-kullanılan şeklinde ayrılmış olan ve bizleri mahveden bu düalizm ortadan kalkarsa daha sağlıklı ve umut vadeden bir bütünlük ve birliktelik biçimi ortaya çıkabilir.”

Denge

“Cinselliği ondan geriye kalan şeyin ne olduğunu bulmak için eledim. Ondan geriye kalan şey büyük ihtimalle insan olurdu. Bu da kadın ve erkeği benzer olarak paylaştıkları bir alanı tanımlardı. “Ursula böyle diyor bir söyleşisinde.

Kitapta yapmak istediğinin denge olduğunun altını çiziyor: eril olanın hareket ettirici çizgiselliği, hiçbir sınır tanımayan mantıklılığı, hep ileriye zorlaması ile dişil olanın döngüselligi, sabrın, olgunluğun, pratikliğin, yaşama isteğinin değeri...

Anlatım biçimi, kurgu ve dil

Romanın doğuşu:

Ursula 67 yılında bir gün Oregon’daki evinin masasında aylıklık ettiği bir sırada bir imge görüyor: İki insanın buz kaplı bomboş bir arazide, çok uzakta bir kızağı çekmelerinin imgesi... Cinsiyetlerinin belli olması mümkün değil doğal olarak. Sonrasında romanı yazmaya başladığında romanın savaş olmayan bir ülkede geçmesine karar veriyor yazar. Ardından savaşın olmamasını o

ülkede yaşayanların cinsiyetsiz/androjen olmalarına bağlıyor. ‘Androjenleri icat ederek erkeklikten kaçtım,’ diyor sonrasında bir söyleşide.

Karanlığın Sol Eli’ni Genly Ai’nin araştırma notlarından okuyoruz. Ai romanın baş anlatıcısı. Bunun yanısıra romanın bazı bölümleri Estraven’in günlüklerinden oluştuğundan Estraven’e de ikinci anlatıcı diyebiliriz. Araştırma notları ve günlükler dışında ayrıca Gethen efsanelerinin olduğu bölümlere de bir anlamda montaj.

Ursula’nın romanda yarattığı dil

Karanlığın Sol Eli; yazarın birçok eserinde olduğu gibi yenilikçi, sınır tanımayan, özgün olmasıyla birlikte akıcı ve anlaşılır bir dile sahip.

Ursula K. Le Guin Karanlığın Sol Eli’nde diğer romanlarında olduğu gibi yer ve kişilere yarattığı Hain evrenine ait isimler verirken, duygu durumları ve tavırlar için de Gethence isimler kullanmış.

Ekumen: Amacı gezegenler arasında iletişimi sağlamak olan, 83 gezegen üzerindeki 3000 devletin oluşturduğu birlik.

Gossiwor: Sadece kralın önünde çalınan bir müzik aleti

Karbosh: Aynı zamanda Ada. Nüfusun büyük kısmının barındığı apartman/yatakhaneler.

Şifgretor: Yüz-yer-gurur ilişkisi meselesi. Anlatılamayan toplumsal otorite ilkesi. “Şifgretor oynamak”, “şifgrator ilişkisi”, “şifgratora çağırıyorum”, “şifgrator meselesi” biçimlerinde geçiyor kitabın farklı kısımlarında. Fakat sonunda şifgrator sözcüğünün gölge anlamına gelen eski bir sözcükten geldiğini öğreniyoruz.

Handdara: Karhide Devletinin dini. Taocu birlik duygusunu temsil eder; inananlar "çözülme" ye ulaşarak içgörü bulmaya çalışırlar, bilmekle bilmemek, odaklanmakla odaklanmamak arasında bir denge kurarlar.

Fastness: Handdara kültürüne ait inziva yeri.

Foretellers: Handdara kültüründe Öngörü’nün ustaları.

Hemmens: Kış’daki en yaygın ağaç türü, donuk kızıl renkli ve iğne yapraklı.

Handdara’da Cehalet/Bilgisizlik: Belleğin, zihnin olumlu haldeki durumu. Soyutlamaksızın ve kanılardan bağımsız, bir şeyin/durumun kendisine hâkim olma hali.

Kemmer: Cinsel aktivitenin yaşandığı döngüsel periyot.

Kemmerhouse: Kemmer evresinde, uygun eş bulunabilecek ev.

Kemmering: İki kişi arasında bir ömür birlikte olmaya yönelik bağlılık yemini.

Nusuth: ‘Fark etmez’ olarak çevrilebilecek, Handdara davranış biçimi.

Yomesh: Orgareyn’in resmi dini. Yandaşları ışığı tercih edip, karanlığı yadsırlar.

Kurgu

Roman düz çizgisel bir zaman akışında kurgulanmış ve gezegenin geçmişine ait efsane ve mitlerle beslenmiş. Efsane ve mitlerden oluşan bölümler, ardından gelen bölümle ustalıkla bağlanmış. Romanın başlangıcı, aynı zamanda sonu da. Ai ziyaretini tamamlamış ve başından geçenleri anlatmış, ‘bir hikâye anlatıyorum’ diyerek. Geçmişte kalan bir zaman diliminde kendi yaşadıklarını aktarmış. Estraven’in günlükleri de Ai’de olduğundan Ai’nin bakış açısının yanısıra Estraven’in bakış açısını da Ai’nin sayesinde görüyoruz. Tabii ki Ai’nin izin verdiği ölçüde.

Kaçış bölümünden sonrası ise iki ayrı dünyadan insanın doğayla ölüm kalım mücadelesi verirken, dostluğu, dayanışması ve aynı amaç uğruna göze aldıkları, tam bir yol hikayesi...

Romanla ilgili değerlendirmeler

—Charlie Jane Anders, 50. yıl dönümü baskısının sonsznde

"Karanlığın Sol Eli'ni her yeniden okuduğumda beni bir kez daha Őaşırtıyor. O kadar çok harika fikir ve keskin duygusal anlar var ki, Le Guin'in dili beni her zaman saf gücü ve harikasıyla Őaşırtıyor. Ve kitaptaki her detayın içine gömülü küçük hikayeler var ve bu hikayeler onları tekrar ziyaret ettiğimde kesişmeye ve birbirlerinin üzerine inşa edilmeye devam ediyor- ta ki her Şeyin hikayelerden oluştuğunu fark etmeye başlayana kadar. Genly Ai'nin daha ilk sayfada dediği gibi, 'Gerçek, hayal gücü meselesidir.'"

—Becky Chambers, Folio Society baskısının girişinde

"Belki de Karanlığın Sol Eli'nin konuyla ilgili olduğunu söylemek yeterlidir, nokta. Le Guin'in bu kitaptaki nihai zaferi olarak gördüğüm Şey bu, benim üzerimde bıraktığı etki değil, tür üzerindeki etkisi değil, her adımda Őarkı söyleyen zarif düzyazı değil. İyi bir hikâye ya da harika bir hikâye yazmak bir Őeydir. Bir kurgu yazarı için gerçek bir hikâye yazmak bambaşka bir başarıdır."

—Robert Repino

"Bu benim kutsal kitabım. Bilim kurgu ve fantezinin yapabileceği Şey budur. Star Trek'in bize ortak bir amaç uğruna farklılıklarımızı bir kenara bırakırsak geleceğin nasıl olabileceğini göstermesi gibi, Le Guin'in romanı da köprülerin nasıl inşa edilebileceğini, uçurumların nasıl aşılabileceğini hayal ediyor. Sonunda, kitap bizi değiştirdi. Böylece, yazar sadece dünyaların nasıl inşa edileceğini göstermekle kalmaz. En başta neden dünyalar inşa ettiğimizi gösteriyor."

—Susan Schwartz, New York Times

"Muhtemelen soft-core bilimkurgunun en sıra dışı örneklerinden biri, Ursula Le Guin'in Karanlığın Sol Eli (1969) adlı eseridir ve yazarın antropolojideki müthiş geçmişinin yanı sıra ağır basan etik ve sanatsal kaygılarını da yansıtır."

Romanla ilgili eleştiriler

Feminist eleştirmenlerden bazıları romandaki androjen toplumun sadece kemmer döneminde zıt kutuplu cinsiyet sistemine geçtiğini ve bu durumun temel bir çelişki olduğunu savunmuş.

Bazı yazarlar, romanın kolonyalizm ve g dinamikleri gibi diğer önemli konuları yeterince ele almadığını ve sadece cinsiyet temasına odaklandığını düşünmüş.

Alexei Panshin, Karanlığın Sol Eli'ni incelediği 1969 tarihli yazısında "Le Guin'in hermafrodit Gethenlileri, yalnızca erkek olarak gözüküyor; çünkü Le Guin, onları erkek kişi zamiriyle ifade etmeyi seçiyor" demiş.

Erkek zamiri kullandığı için eleştirilmiş olsa da Le Guin'in bu seçimini savunan eleştirmenler de var. Örneğin, Margarete Keulen, "Karanlığın Sol Eli'nde Le Guin, gelecekten değil Şimdiki zamandan bahsediyor; Şimdiki zamanda da İngilizce dili, Le Guin'in insanların psikolojik olarak androjen oldukları söylemini örtbas eden cinsiyetçi unsurlar içeriyor" diyerek İngilizce dilinin cinsiyetçi ve sınırlı yapısından dolayı Le Guin'in erkek kişi zamirini kullanmak zorunda kaldığının altını çizmiş.

Bir kısım feminist teorisyen ise romanı homofobik olarak değerlendirdi. Estraven ve Ai arasındaki ilişkiden yola çıkılarak yapılan bu eleştiride Estraven'in ölümü 'yasak aşk için ödenmesi gereken bedel ölümdür' olarak yorumlandı. 1986 tarihli bir denemede, Le Guin bu eleştirileri kabul etti ve bunun için özür diledi

Yazar 1995'te yazdığı ve 2002'de yayımlanan Hep Yuvaya Dönmek adlı eserinde yer alan Karhide'de Ergen Olmak adlı öyküsünde, Karanlığın Sol Eli'nde eleştirilere neden olan heteroseksüelliğe yanıt olarak eşcinselliği de ele aldı.

Ayrıca Karanlığın Sol Eli'nin Türkçe çevirisiyle ilgili Akademisyen Burcu Taşkın'ın Dergipark'ta yayınlanan 'Çeviri Eleştirisine Sosyolojik Gözle Bakmak: Karanlığın Sol Eli' başlıklı bir makalesi var. Taşkın makalesinde, she ve he zamirleri üzerinden çokça tartışılan bir konuya hiç değinilmemiş olmasından dolayı çevirmen ve yayınevini eleştiriyor. Taşkın ayrıca Karanlığın Sol Eli'nin Türkçeye yeni bir çeviri ile tekrar kazandırılması gerektiğinin altını çiziyor.

Yazarın eleştirilere yanıtları

Karanlığın Sol Eli 1969'da yayımlanıyor, kitap için 1976'da bir yazı yazıyor Ursula, "Cinsiyet gerekli midir?" Ardından yapılan eleştiriler üzerine 1987'de yazıyı revize ediyor. Ama revize şekli yazının özüne dokunmadan eklemek istediklerini parantez içinde vermek şeklinde oluyor. Ve yapılacak alıntılarda parantez içlerinin dikkate alınmasını istiyor.

"Sosyal olarak cinsiyetsiz olsaydık, kadınlar ve erkekler toplumsal rollerinde tamamen ve gerçekten eşit olsalardı, yasal ve ekonomik olarak eşit olsalardı, özgürlük, sorumluluk ve kendine saygı açısından eşit olsalardı, o zaman toplum çok farklı olurdu. Böyle bir toplumda ne tür problemlerimiz olurdu, Allah bilir. Ancak temel problem, şimdiki olduğu gibi sömürü problemi olmazdı- kadının, güçsüzün ve doğanın sömürsü." (Cinsiyet Gerekli midir?)

Heteroseksüellik hakkında:

"Kitabı yazarken Jung'un eserinden keşke haberim olsaydı: Böylece bir Gethenlinin animusa veya animaya veya her ikisine veya bir animuma sahip olmadığı konusunda karar verebilirdim. (Başka bir örnek, (ve Jung bu konuda yardımda bulunamazdı, büyük olasılıkla da mâni olurdu) Gethenlileri oldukça gereksizce heteroseksüelliğin içine hapsettim. Bu seks eşlerinin karşı cinsten olmaları gerektiğinde ısrar eden safça bir pragmatik bir cinsiyet düşüncesidir. Her kemmer evinde homoseksüel pratik tabii ki olanaklıydı, kabul edilebilirdi ve hoş karşılanırdı- fakat bu seçeneği açmayı hiç düşünmemiştim; ne yazık ki bu ihmal cinselliğin heteroseksüellik ile aynı şey olduğu sonucunu ima ediyor. Bundan çok pişmanım) fakat bu alandaki merkezi hata Gethenlilerin erkek-kadın yerine erkeklere benzedikleri yönünde sık sık aldığım eleştiride ortaya çıkıyor. "

She ve he zamirleri için gelen eleştirilere de yanıtı bu metinde.

"Gethenlileri cinsiyetsiz nesnelere olarak düşünemezsiniz. Onlar nötr değiller. Potansiyel ya da entegre onlar. Somerdeki kişiler için kullanılan Karhide dilinin kişi zamiri dilimizde yok. Bu yüzden aşkın bir Tanrı için kullandığımız eril zamiri kullanmak zorundayım onlar için; buysa nötr veya dişi zamirine göre daha tanımsız, belirsiz. Ama düşüncemde bu zamiri kullandıkça karşımdaki Karhideli'nin bir adam değil bir adamkadın olduğunu unutup duruyorum. "

2017'de önsözünü yazdığı, David Naimon'un söyleşilerinden oluşan ve aramızdan ayrıldığı 2018 yılında yayımlanan "Yazma Üzerine Sohbetler"de ise eril şahıs zamirini kullanmak üzerine şunları söylüyor. "Toplumsal cinsiyetsiz insanlar için kitap boyunca eril şahıs zamirini kullanmak tabii ki tatmin edicilikten uzak, ki ben tam da bunu yapmıştım. (karakterlerden birinin kemmer'e girip de cinsiyet kazandığı geçici de olsa gerçek anlamda erkek ya da dişi olduğu zamanların haricinde). 1968'de 'onlar' zamirini kullanmak gibi bir seçenek yoktu, hiçbir editör kitabı basmazdı. (...) Peki ne yaptım? Karanlığın Sol Eli'nin bir bölümünü, bütün eril şahıs zamirlerini dişi şahıs zamirlerine çevirerek yeniden yazdım. Ama o da doğru değil. Onlar dişi de değil. Onlar 'onlar'. İngilizcede cinsiyetten bağımsız bir 'o' yok. Finlandiyalılara ve sanırım en azından bazı açılardan Japonlara gıpta ediyorum, cinsiyet belirtmeden konuşabiliyorlar".

Yazarın diğer yapıtlarının ilişkili olduğu sanat eserleri

Cennetin Torna Tezgâhı (2012) Ursula K. Le Guin'in aynı adlı romanından uyarlanan, Edward

Einhorn'un yazdığı ve Henry Akona'nın müziklerini yaptığı bir oyun.

Kayıp Cennetler (2012) Ursula'nın aynı adlı romanından uyarlanan iki perdelik bir opera.

Defne Tacı (2007) Christopher M. Wicks'in müzik bestesi, Oregon'un şairlerini kutlayan bir performans için Ursula'nın şiirine ayarlandı.

Kırmızı Kısrağın Sür (2002) Ursula K. Le Guin'in Kızıl Kısrağın Sırtında Bir Gezinti adlı eserinden Tears of Joy Tiyatrosu için Nancy Aldrich tarafından uyarlanan ve Bryan Johanson'ın (1999) müzikle bestelediği ve gölge kuklalarını kullanarak oynanan bir oyun.

Gizli Gökyüzü (2000) Peter Foley'nin Ursula'nın "The Masters" adlı kısa öyküsüne (Dünyanın Doğum Günü'nde yer alan) dayanan ödüllü bir müzikal.

Soyunma Kemikleri/Hava Kemikleri (1985) Elinor Armer'in besteleri, Ursula K. Le Guin'in şiirlerine uyarlandı.

Arwen Curry'nin yönettiği Worlds of Ursula K. Le Guin belgeseli 2018'de sinemalarda gösterime girdi. İzmir'e de Filmmor aracılığıyla geldi ve İzmir Sanat'ta gösterildi.

Ursula K. L. Guin anısına 2022'den bu yana The Ursula K. Le Guin Prize For Fiction adını taşıyan bir edebiyat ödülü düzenleniyor. Yazarın edebi varisi olan Theo Le Guin, 25 bin dolar tutarındaki ödülün, tek bir yazara, tek bir yaratıcı kurgu eseri için verildiğini belirtiyor. Ödülün amacını umut, eşitlik ve özgürlük; şiddet içermeyen alternatifler ve insanlığın doğal dünyadaki yeri gibi kavramları yansıtan eserlere verildiğinin belirten Theo Le Guin, Ursula'nın 2014'te Ulusal Kitap Ödülleri töreninde yaptığı konuşmayı ödüle çıkış noktası olarak aldıklarını söylüyor.

2024 Ursula K. Le Guin Kurgu Ödülü'nü Anne de Marcken, Sonsuza Kadar Sürer ve Sonra Biter kitabı ile aldı. De Marcken'in romanı, Margaret Atwood, Omar El Akkad, Megan Giddings, Ken Liu ve Carmen Maria Machado tarafından 10 kitaplık bir kısa listeden seçildi.

SON SÖZ OLARAK: Sözü Ursula'nın Karanlığın Sol Eli'nin önsözünde yazdıklarıyla bitirmek istiyoruz: "Bir roman, herhangi bir roman okurken, içindeki her şeyin uydurma olduğunu gayet iyi bilmeli, ama okuma sırasında her kelimesine inanmalıyız. Nihayet kitabı bitirdiğimizde – iyi bir romansa eğer- onu okumadan önceki halimizden birazcık farklı olduğumuzu, sanki yeni bir yüz görmüş, sanki daha önce hiç geçmediğimiz bir sokaktan geçmiş gibi biraz değiştiğimizi görebiliriz. Ama tam olarak ne öğrendiğimizi, nasıl değiştiğimizi söylemek, bu çok zordur işte."

Tartışma konuları

Cinsiyet ve cinsellik, toplumsal bir kurgudur bize göre. Sizce....

Ursula cinsiyetin olmadığı bir toplum hayali kurar ve okuyanlarını bu konuda düşünmeye sevk eder. Sizce cinsiyetsiz bir toplum mümkün müdür?

"Beden" dendiğinde akla hala ilk gelenin kadın bedeni. Siyasette de kadın bedeni üzerinden sürdürülen cinsiyetçi politikaları düşündüğümüzde bunları bertaraf etmek ve bedeni özgürleştirmek nasıl mümkün olabilir?

KAYNAKLAR:

Ursula K. Le Guin'le konuşmalar/ Derleyen: Carl Freedman-2014 Agora Kitaplığı

Yazma Üzerine Sohbetler/ Söyleşi:David Naimon- Metis 2019

Sözcüklerdir Bütün Derdim/Hayat ve Kitaplar Üzerine-Ursula K. Le Guin -2018/Hep Kitap

<https://www.ursulaklequin.com/left-hand-darkness>

https://www.theguardian.com/books/2018/dec/16/observer-obituaries-2018-ursula-k-le-guin-remembered-by-theo-downes-le-guin?CMP=share_btn_url

Cinsiyet Gerekli midir? /Is Gender Necessary (1976-87) U. K. Le Guin

Bilimkurgu ve Cinsiyet: Ursula K. Le Guin'in Mülksüzler ve Karanlığın Sol Eli Romanları- Cansel Koç/2020-Doktora tezi

Herbert George Wells'in 'Körler Ülkesi' ve Ursula K. Le Guin'in Karanlığın Sol Eli eserlerinde gerçeklik-algı ilişkisi ve gerçekliğin yeniden kurgulanabilmesi/Yağmur Kızılay- Yüksek lisans tezi /2017

Ekofeminist bir yapısöküm denemesi: Margaret Atwood'un Damızlık Kızın Öyküsü ve Ursula K. Le Guin'in Karanlığın Sol Eli romanlarında ikili karşıtlıklar/Yıldız Sınmaz Uzgan-Yüksek lisans tezi/2021

Bir etnografi alegorisi olarak Karanlığın Sol Eli Romanı/Meriç Kükrer-Araştırma makelesi/2021

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/rumelide/issue/71339/1146752>

Katılımcıların Değerlendirmeleri

Meral Alkaya

Daha önce Marge Piercy'nin Zamanın Kıyısındaki Kadın adlı romanının değerlendirmesinin yapıldığı görüşme sırasında birkaç arkadaşımızın yazarı ve kitabı Ursula K. Le Guin ve kitaplarıyla karşılaştırdıklarında uygun olduğum en kısa zamanda yazarın Mülksüzler adlı kitabını okumayı düşünmüştüm. Kısmet, Karanlığın Sol Eli oldu. İyi de oldu. Hem yazarı tanımış hem de beğenilen, övgüyle söz edilen kitabını okuma fırsatı bulmuş oldum. Anlamını bilmediğim, arayıp da bulamadığım sözcükler, terimler kitaba, kişilere, olaya ısınmamı, alışmamı zorlaştırdı. Elçi Genli Ai, Karhide'nin başkenti Erhenrang'dan ayrıldıktan ve özellikle Orgoreyn'e gitmek için yola çıktıktan sonra kitapla bağ kurabildim ancak. Yazarın kurguladığı gezegen ve bu gezegende yaşayan insanların yaşam biçimi, gelenekleri, halk hikâyeleri, kullandıkları terimler kısacası kültürleri, bana çok yabancı ve zor gelirken romanın sonuna doğru bu kültüre alıştım.

Ursula Le Guin, bildiğimiz ve yaşadığımız dünyanın gerçekliğinden çok uzak, farklı bir dünya kurguluyor romanında. Cinsiyetsiz insanların yaşadığı bu dünya, bugün hayalini bile kuramadığımız ama hep arzuladığımız; savaşların, tecavüzün olmadığı, insanın ve emeğinin sömürmediği alternatif bir dünya.

Burada aklıma ilk gelen, cinsiyet ayrımı yoksa yani bir cins diğer cinse güç kullanmıyorsa orada eşitlik olduğu. Bu da toplumun tüm kurumlarına ve kurallarına yansıyor. Karhide ile Orgoreyn arasındaki siyasi ve kültürel farklılıklar onların birbirlerine kıskançlık ve düşmanlık beslemelerine neden oluyor. Komşu olan bu iki devletin evrendeki diğer ülkelerle birlikte Ekumen içinde yer alabilecek olması çok inandırıcı gelmese de yazarımız benden daha iyimser davranıyor.

Bilim kurgu romanlarında anlatılanların yakın zamanda değil ama uzak bir gelecekte gerçekleşebileceği düşüncesi olur bende. Bilimin, teknolojinin ilerlemesiyle gerçekleşebilecek hayali bir dünyanın kurgulanması gibi. Karanlığın Sol Eli romanında kurgulanan dünya, seksen üç gezegenin olduğu birevrende diğerlerine çok uzak olan seksen dördüncü gezegende yaşayan cinsiyetsiz insanların, cinsiyetli insanlardan ve onların baskılarından kaçarak kurdukları bir dünya gibi geldi bana. Tüm anlatılanların değil ama temelde arzulanan eşitliğin gerçekleşmemesi çok da imkânsız değil aslında.

Romanın iki kahramanı Ai ve Estraven farklı dünyalarda ve farklı kültürlerde yetişmiş olmalarına rağmen birbirlerinin kültürlerini anlamayı, değerlerine saygı duymayı- arada güven sorunu yaşasalar dabaşarıyorlar. Hatta Ai bu kültüre adapte olmaya çalışırken Estraven de büyük bir çaba harcayarak Ai ile zihinsel iletişime geçiyor. İletişim kurabilen, birbirini anlayabilen, empati kurabilen, karşısındaki için fedakarlık yapabilen bu iki kahramana saygı duymamak imkansız. Genli

Ai ile Estraven henüz Karhide'deyken aralarında oluşan güvensiz ilişkinin Orgoreyn 'den Karhide'ye doğru başlayan zorlu yolculuk sırasında nasıl bir birlikteliğe evrildiğini çok çözemedim. Ama bildiğim aralarında oluşan güven, sevgi ve bağlılık duygusunun güzelliği idi. Darısı bizim dünyamızda yaşayan insanların başına. Orgoreyn 'de monolitik bir devlet yapısı var. Çoğulcu değil, merkezden yönetim. Tıpkı Nazi Almanya'sı, Stalin dönemi gibi. Bana neden yabancı ve uzak gelmiyor? Sanki yanı başımda! Romanda olay örgüsü Genli Ai ve Estraven'in tuttuğu günlükler veya kayıtlarla geliyor. Onların anlatımlarıyla olayları, kişileri, mekânları ve mekânların özelliklerini öğreniyoruz. Her ne kadar bilimkurgu olsa da kahramanın anlatımındaki samimiyet bizde gerçeklik duygusu uyandırıyor. Her millette olduğu gibi Gethen gezegeninde yaşayan insanları besleyen hikâyeler, masallar, destanlar var.

Romanın ana kahramanlarının anlatımlarının arasına serpiştirilen bu anlatılar da gerçek dünya benzeri Yazarın çizdiği kar manzaraları çok etkileyici. Kitapta mekâna hâkim olan kar, buz ve beyazlık ile kitabın adındaki karanlık arasındaki tezat çok hoş. Bizim için beyaz umuttur, aydınlıktır. Karanlığı ise derde, kedere, ölüme yakıştırırız.

Gölgesizlik bir metafor, tıpkı ışık gibi. Estraven ile Ai'nin çıktıkları yolculukta –ki yolculuk da bir metafor- Estraven “Görebilsek gidebilirdik, ama Gölgesizlik'te yapamayız.” dediğinde Ai, Çin felsefesindeki Yin-Yang kuramını hatırlar. Evrende her şeyin denge içinde bulunduğunu, sürekli bir değişim halinde olduğunu, birbirini tamamlayan parçalardan oluştuğunu ve karşıtlıkların bir arada var olabileceğini bize düşündürür. Karanlık -aydınlık, soğuk-sıcak, negatif -pozitif, dişi- erkek. Genli Ai, Estraven 'de Yin-Yang'ı görür. Zafere ulaşmak, kazanmak çok kolay olmuyor. Ai ve Estraven amaçlarına ulaşmak için doğa şartlarıyla mücadele ederek zoru başardılar. Mücadele sırasında kayıpların olması da çok mümkün. Estraven hayatını kaybetmiş olsa da verdiği savaşı kazandı. Yine dersimizi aldık. Radyo her yerde ve her zamanda mükemmel bir araç. Konuya girmeden önce havadan sudan konuşmak her yerde ve her zamanda var demek ki. Öndeyiciler, bildiğin bizim astrologlar, fakat daha mistik; telepati, zihinsel iletişim zorlasak olacak gibi; henüz zaman sıçramasını başaramadık. Bilim adamlarının biraz daha çalışması gerek.

Kadın veya erkek özellikleri taşımayan bir insanı hayal edemiyorum. Ses tonunu, fiziksel özelliklerini, yürüyüşünü, duruşunu... Kişi erkek değilse kadındır, kadın değilse erkektir. Ya da kendini hangi cins hissediyorsa o cinsin özelliklerini taşır ve gösterir. Hayal gücüm cinsiyetsiz bir insanı canlandıramıyor. Kitabı kolaylaştıran arkadaşlarımızın paylaştığı tezlerin birinden bir cümle: Androgyne edebiyatta bir metafordur; davranışın cinsiyetinin, cinsiyete dair önyargıların, toplumsal cinsiyet kaynaklı eşitsizlik, kısıtlama ve baskıların olmadığı bir dünyanın metaforudur. Bu cümleyi almamın iki nedeni var. Biri bucümlenin beni kitabın ana fikrine götürüyor olması, diğer nedeni de cümledeki Androgyne sözcüğü. Androjeni şeklinde söylemi değil ama Androgyne şeklinde yazımı bilinçaltımı harekete geçirdi. Karadenizli ve Rumca konuşan bir aileden geliyorum. Andro ve gyne sözcüklerinin bizimkilerin kullanımında karşılığı koca- karı şeklindeydi. Şöyle ki eşlerden söz ederken kadınlar “androm”(andro-m, kocam) erkekler de “yinekam”(yine-ka-m, karıcığım) derlerdi. (-ka küçültme anlamı taşıyan bir ek) Kadın sözcüğüne gelen küçültme eki Karadeniz erkeğinin pek göstermediği inceliğinin dile yansması. Hiç bu şekilde düşünmemiştim.

Derinliği nedeniyle beni düşündüren, zorlayan, sorgulatan ve Ursula K. Le Guin'i tanıma olanağı sağlayan Karanlığın Sol Eli, okurken akıp gitmese de bana kattıkları çoktur. Hissediyorum.

Fatoş Öcal

Romanda anlatıcının AI olması ve Estraven'i ta başından beri bir erkek olarak görmesi cinsiyetsiz romanda cinsiyet tartışması kazanını fokurdattıkça fokurdattı. Hele ki bembeyaz, alabildiğince bir kış gezegeninde yol alan karakterler arasında mesafe de eksiye düşünce cinsiyet

giderek belirginleşir. Estraven erk-ektir artık. Bu tartışma feminist literatürde uzayıp gider. Yeni bir çeviri ve yazarın kendisinin açıklamalı tartışmaları ta bugüne taşınır.

Taşınır taşınmasına da ben keyifle okudum/ okuyorum Ursula K. Le Guin'i .

Ve eminim Sevgi ve Figen'de Romanı yeniden yeniden tartıştıracak yeni yeni ufuklar koyacaktır önümüze.

Öyle katmanlı ki, birinden başlasan diğeri eksik kalıyor. Bu yüzden bir kısa özetiyle yeniden Ursula K. Le Guin ve Karanlığın Sol Eli:

Roman, ana özelliği soğuk iklim olan Gethen gezegeninde veya Kış olarak da adlandırılan gezegende geçer. Bu gezegenin sakinlerinin ana özelliği hem dişi hem erkek üreme organı bulunduran (hermafroditizm) Gethen yaşayanlarıdır. Gethen'in yetişkin sakini, 1 ay veya 26 gün uzunluğunda bir cinsel döngüye sahiptir. 21-22 gün içinde sakini kısırdır, başka bir zamanda doğurganlık aşamasındadır. Bu süre zarfında bir cinsel partner bulursa, partnerlerden biri erkek rolünü üstlenir ve diğeri kadın rolünü üstlenir. Hamile kalma gerçekleşirse, hormonların etkisi hamilelik sırasında gelecekteki anneler için depolanır.

Hikaye Genli Aİ ve Estraven tarafından sırayla anlatılır . Henry Ai, Estraven ile buluşmaya hazırlanır. Estraven ona cesur olması için bir tavsiye verir, ancak Ai inanmaz ve Estraven'e bir erkek mi yoksa bir kadın mı olarak davranacağına karar veremez.

Argaven, Karhide'nin yaşanabilir dünyanın tamamına girmesine izin vermez, Estraven'i görevden alır ve tutuklanıp idam edilmesini emreder, ancak Estraven'in Orgoreyn'e kaçabilmesi için bir süre tanır.

Genly, Estraven'in kovulduğunu öğrenir, ancak bu önemli değildir. Karhide ile seyahat eder ve herhangi bir soruya doğru ve kesin cevap verebilen rahiplerin evi olan şatoda durur. Genly, kahine tüm yaşanabilir kürenin bir üyesi olup olmayacağını sorar. Kahin "evet" der. Genly, Argaven'in hamile olduğunu öğrenir.

Bu arada, Estraven Karhide'den ayrılır. Yolda, eski partneri Estre onu bulur. Estraven'e para vermeye çalışır, tehlikeye maruz kalır. Estraven, Estraven'i tehlikeye atmak istemez ve Estre'ye olan kayıtsız aşkı için kendini suçlu hisseder. Orgoreyn'e gitmeye karar verir.

Genly Ai, Orgoreyn'e bir başvuruda bulunur. Estre onu ziyaret eder ve Estraven için büyük miktarda para verir. Genly, Estraven'e para verir, ancak ona güvenmez ve Estre ile buluşmaktan kaçınmaya çalışır. Estraven, Genly'nin tehlikede olduğunu anlar. Karhide ve Orgoreyn bir savaşa hazırlanır.

Gizli polis Genly'yi casus olarak tutuklamaya karar verir ve onu bir toplama kampına gönderir. Estraven bunu öğrendiğinde, Genly'yi kurtarmaya ve onu Karhide'ye geri göndermeye karar verir. Onların şartlarına göre, kışın buzuldan birlikte geçmeleri gerekecektir. Estraven onu kaçıtır ve güvenli bir yere götürür. Karhide ve Orgoreyn arasında savaş başlar.

Genly, Estraven'e güvenmeye başlar, ancak onun güdülerini anlamaz. Genly, Estraven'e yalan söyleme fırsatı vermeyen düşüncelerin dilini öğretmesini teklif eder. Genly bu dili konuşur ve doğruluğundan emindir. Genly ona birkaç ders verir. Dersler sırasında Estraven, Genly'nin sesini, kayıp kardeşi ve sevgilisi Arek'in sesi olarak duyar. Genly ve Estraven yakınlaşır, ancak Estraven'in karakteri Genly için bir gizemdir.

Estraven ve Genly birlikte buzuldan geçerler. Estraven, Genly'e uzay gemisinde bulunan görevdeki diğer üyelerden yardım çağırmasını tavsiye eder. Bu durumda, Argaven tüm yaşanabilir küreye katılmak için başvuruda bulunmak zorunda kalacaktır. Genly kabul eder.

Estraven, Genly'yi arkadaşına götürür. Henley gemiye bir sinyal gönderir. Estraven'in arkadaşı, Estraven hakkındaki bilgiyi insanlara iletir. Estraven bunu bilir ve Orgoreyn ile sınırı geçmeye

çalışır. Sınır muhafızları Genly'yi tutuklar ve Orgoreyn'i öldürür.

Estraven'in öngördüğü gibi, köşeye sıkışan Argaven, yaşanabilir dünyanın tüm temsilcileriyle diplomatik bir toplantı yapmayı kabul eder, ancak Estraven'i rehabilite edemez. Genly ısrar etmez. Günlüklerini iletmek ve hayatının son ayları hakkında konuşmak için Estraven'in klanını ziyaret eder. Annesi ve Estraven'in çocuğu ve kardeşı Arek ile görüşür.

Rezan Turhan

Bundan üç yıl kadar önceydi; Mülksüzler, Cesur Yeni Dünya (Aldous Huxley!'n bu ütopyasına Ursula K. LE GUN “Endişe çağının baş yapıtı” demiştir zamanımızı çağrıştırarak...) ile birlikte okuduğum bir kitaptı Karanlığın Sol Eli. İkinci kez okuma sırasında aldığım notları şöyle sıralayabilirim

Çeşitli felaketler sonucunda bu dünya yok olmuştur. Roman, günümüzden yüzyıllar sonrası, gezegenlere dağılan insanları ve bu gezegenlerde geçen olayları konu olarak almıştır.

Uzaydaki gezegenlerden biri olan Terra öncülüğünde Ekumen denilen bir birlik kurma çalışmaları yapılması programlanmıştır. Genli Ai, Gethen gezegenini Ekumen topluluğuna katılmaya ikna etmek için gönderilmiş bir elçidir.

Bu gezegenin (Gethen) özelliklerini şöyle sıralayabiliriz

- Gethen, sürekli kış mevsimini yaşayan, oldukça ilginç bir gezegendir. Orgoteyn ve Karhide adındaki iki ayrı krallığa ayrılmıştır.

- Genli Ai, Gethen’de ilk olarak Karhide’ye inmiştir. Görevine buradan başlayıp Karhide kralı Argaven’i, Ekumen’e katılmaya ikna etmek için çalışmalara başlamış; bunun için de Başbakan Estraven’den büyük yardımlar görmüştür

- Kahride kralı Ekumen’e katılmayı ret eder. Bunun üzerine Genli Ai, daha önce ülkesinden kovulan ve Orgoteyn’e geçen Başbakan Estraven ardından oda buraya geçer.geçer. Burada karşılaşma başlangıçta iyidir. Ama sonra tekrar Karhide’ye geçmek zorunda kalırlar. Bu arada artık dostu olan Estevan öldürülür

- Daha sonra Ai, çok iyi bildiği teknikleri kullanarak hedefine ulaşır

- Gezegende yaşayanlar çift cinsiyetlidir (androjen). Gethen halkı, kemmer denilen çiftleşme dönemlerinde cinsel yakınlık duydukları kişiye göre kadın ya da erkek olabilmektedir. İnsanların çift cinsiyetli olmaları, cinsiyet ayrımının doğan farklılıkları ortadan kaldırmakta, zahmetlerin eşit bölüşülmesini sağlamaktadır.

Ütopik özellik taşıyan ve bilim kurgu dalında ödülleri alan bu roman, dünyamızın çelişkilerini vurgularken, özellikle cinsel kimlik ve toplumsal cinsiyet konusunda yaşanan güçlüklerle farklı bir bakış açısı sunmaktadır.

Feminizmin öncülerinden olan Ursula K. Legun’un bu kitabı toplumsal cinsiyet konusunda üzerinde çok konuşulan kitaplardan biri olmuştur.

Roman uzay çağını anlatıyor, yıkılan bir dünyadan söz ediyor. Ama krallık ve baskıyı insanlar buralara da taşımışlar. Değişen şey yalnızca cinsel kimlik algısı gibi.

Seçimleri için Arkadaşlara teşekkür ediyorum

Aysel Sayın

Hikaye; kış mevsiminin çok uzun, ilkbahar ve yaz mevsiminin çok kısa sürdüğü cinsiyetin bir güç ya da statü aracı olarak kullanılmadığı Gethen (kış) gezegeninde geçer. Bu ilginç gezegende

yaşayan insanların tümü çift cinsiyetlidir.(androjen) Kemmer adını verdikleri çiftleşme dönemi dışında ilişkiye girmeyen bu insanlar, hormonlarının durumuna göre kadın ya da erkek olur. Doğal olarak toplumdaki bireyler hem anne hem baba, tercihlerine göre de tek eşli ya da çok eşli olabilmektedir. Ayın belirli günleriyle sınırlı olan Kemmer dönemlerinde cinsel istek duydukları kişiye göre kadın ya da erkek olan Gethenlilerde her insan çocuk doğurabildiği için sorumluluk paylaşılır. Günümüz dünyasındaki gibi kadına ya da erkeğe yüklenen, dayatılan görevler ve sorumluluklar yoktur. Bu toplumda cinsellik bastırılmadığı, doğal görüldüğünden toplum tüm yaşayışını, sanayi üretimini, tarımını, ticaretini somerkemmer dönemine göre ayarlar. Bu nedenle tecavüz vb cinsel suçlarla da karşılaşmaz. On üç bin yıllık tarihi geçmişlerinde insana ilişkin hırslarla, ihanetlerle, çatışmalarla karşılaşılrsa da kitlesel savaşlar olmamıştır. Teknolojik yenilikler için acele etmezler uçak, tren, gemi... gibi araçlar bile yoktur. Yayılmacı politikanın olmadığı bu ülkelerde milliyetçilik (Orgoreyn için sonradan değişse de), sömürgecilik düşünceleri savunulmaz, göçlerle karşılaşmaz.

Çok uzak bir gezegenden (siyasi, sosyal ve kültürel işbirliği, bir Ekümen birliği için) elçi olarak gönderilen anlatıcı Genli Ai ile kış gezegenindeki ülkeleri ve oradaki insanların davranışlarını anlamaya çalışıyoruz. Cinsiyetin gücü çağrıştırmadığı bir dünyayla karşılaşırken toplum ve cinsiyet ilişkisini sorguluyoruz. Cinsiyetsiz yaşamın sosyal ve siyasal etkilerini gördüğümüz bu romanda erkek ya da kadın olmanın dünyaya bakışımızı nasıl değiştirdiği üzerine de düşünüyoruz. Bilmediği bir dünyada,sonradan dost olduğu Estraven'le sonunu bilmediği bir yolculuğa çıkan Ai gibi kalıplaşmış düşüncelerimizden kurtulamadığımızı, cinsiyet rollerini, cinsiyeti olmayan kişilik özelliklerini cinsiyetlere yüklediğimizi fark ediyoruz.

Nuray D. Kaya,

Ursula K.le Guin'in okuduğum ikinci kitabı. Okuduğum ilk kitabı Mülksüzler di.Çok sevmiş ve etkilenmişim. Ancak bu kitabını okurken zorlandım . Çünkü bu kitapta feminizm ,mitoloji ,felsefe , politika bir çok farklı konu vardı. Yazara hayran oldum ama ben bilim kurgu romanı veya ütopya okumaktan çok da zevk almadığımı anladım.

Aslında yazarın bu kitabını bir bilim kurgu romanı şeklinde de okumadım ..Derin katmanlı olan bu romanda yazar bize bir çok şeyi anlatmaya ve sanki dünyayı düzeltmeye dair tiyolar vermiş gibi geldi . Felsefe konusunda olsun, teknoloji ve politika olsun yazarın her konuda bilgili olduğu o kadar belli ki bize de bütün bunları sorgulattı ve derin derin düşündürdü.

Yazarın en çok cinsiyetsizlik konusunda bize anlatmak istediği aslında benim için sanki cinsiyetler arasındaki farkın kadın erkek eşitsizliğinin yok olması yani cinsiyetsizlik cinsler arasındaki Eşitsizliğin yok olması için yapılmış bir kurgu anlatım olduğunu düşündürdü .Bu sorgulatmaları ve düşündürmesi de bir başarı bence. Bilim kurgu diyip geçmemek içinde ne olacağını okumadan bilemeyeceğimizi ancak okuyunca bir kitap hakkında karar verileceğini anladım. Ancak kitaptaki dilin eril olması beni de rahatsız etti bu zaten eleştirilen bir konuydu ve yazar bu eleştirileri çok net haklı bir cevap vermiş.

Keşke Leguin in anlatmak istediği gibi sınırların olmadığı ,savaşların olmadığı bir dünya olabilseydi .

Ben bu kitabı okurken bir yol hikayesini okuyor gibiydim . Yol hikayelerinde şunu fark ettim yazar daha çok şey anlatabiliyor farklı çevrelerde farklı insanları gözlemlemek onlarla ilgili bize anlatmak bu şekilde daha etkili ve destansı olabiliyor, bizi hikayenin içine çekmesi daha kolay oluyor.

Beni ayrıca,kitabın 1969 yılında yayınlandığını düşününce ,o dönemde bu kurguyu düşünmek, bunları yazabilmek yazarın büyüklüğünü anlamak açısından çok önemli . Çağımızda yapay zeka,

bilim kurgu üzerine yapılmış bir çok film izlenmiş olunca yazarın kurgusu ve bu kurguyla bize anlatmak istedikleri basit gelebilir ama o dönem için gerçekten müthiş bir yazın örneği.

Karanlığın sol eli öncelikle savaşın olmadığı bir toplumu anlatması bakımından benim için çok önemli ayrıca cinsiyet kavramını üzerinde anlatmak istedikleri benim için şu açıdan önemli kadına verilen değer veya kadının üzerindeki sorumlulukların alınması bakımından dikkate değer ve çok çok güzel anlatılmış.

Kitapta ülkelerin sınırlarının olmaması bakımından anlattığı bölümler sh.218 "... insanları biliyorum, şehirleri çiftlikleri tepeleri nehirleri ve kayalıkları biliyorum, tepelerdeki bir otların bir kenarında gül sonu güneşin nasıl battığını biliyorum. Ama bütün bunları bir sınıra bağlamanın, ona bir ad takıp bu adı taşımayan yerleri sevmemenin ne anlamı olabilir? Ülkesini sevmek nedir; başka ülkeleri sevmemek mi öyleyse iyi bir şey değil bu. Yoksa sadece kendini sevmemek ekten mi ibaret? O zaman iyi bir şey olabilir, ama bunu bir erdem, bir meslek haline getirmemek gerekir."

Çok güzel anlatmış savaşları anlatmış savaş nedenlerinin kötülüğünü anlatmış yine aynı sayfada " kötü bir yönetimden nefret etmeyen adam adam aptalıntekidir. Ve ve yeryüzünde iyi yönetim diye bir şey varsa ona hizmet etmek büyük bir zevk olurdu."

Sayfa 219'da arkadaşlığı sorgulamış.

Sh.240 kadın erkek sorgulaması

Sh.246 var olmuş ve yaşamın anlamı sorgulaması.

Bu kitabı sadece bilim kurulu romanı olarak nitelemek bence haksızlık.

Kitabı sevdim içinde anlattıklarını saymakla bitmeyecek ben en iyisi burada bitireyim . Okunması gereken bir kitap yazarın diğer kitaplarını da okuyacağım.

mustafa sütünlaş

ursula k le guin'in bugüne kadar 9 kitabını okuduğum. bunlardan dördü deneme, beşi de kurgu metinleri (romanları)ydı. okuduğum ilk romanı da şimdiye kadar üç kez okuduğum "**mülksüzler**" romanıydı ve bu romanı ilk kez 2006 yılında okumuş ve çok beğenmiştim. yazarın 1969'da yayınlanan ve çok basılıp çok okunan "**karanlığın sol eli**" romanını ise çok duyduğum, üzerine bir çok yazı okuduğum önemli romanlarından birisiydi ve onu da ilk kez 2020'de okudum ve okuduğum 8. le guin kitabıydı.

bu romanın bana göre okur açısından bazı dezavantajları vardır. bunun ilki adından kaynaklanmaktadır. her ne kadar yazar bu seçimi düşünce olarak kabul edip savunduğu taocu felsefe ve anlayışa izafeten verdiğini ifade etse de "**karanlık / aydınlık**" ikiliği, başka pek çok anlamda yorumlanabildiği ve metaforik karşılıkları olduğu için okurun kendi birikimi kafasındaki algıyla uyuşmadığı zaman etkileyiciliğini yitirmektedir. genel olarak okur kitlesinin "**aydınlanma felsefesi**"nin etkisi altında olduğu düşünülürse, bu ön algı ve düşünce, romandan alınacak hazzın, çıkarılacak sonuçları da etkilemektedir. diğeri de "**sol / sağ**" ikiliğidir. bu da hemen tüm çok okuyan insanlar açısından ardı pek çok unsurla, bakış açısıyla ve düşünceyle dolu, metaforik göndermeleri çok olan iki sözcüktür. üstelik ikisi bir araya geldiğinde bu çok daha köşeli bir etkilenme ve güdülenmeyi gündeme getirecek bir durumdur. "karanlığın sol eli" gibi "sağ eli" de olabilir, kezâ "aydınlığın" da sağ ve sol elleri olabilir ve bu seçimler hâlinde ortaya çıkacak güdülenmeler ve yönelimler, yine okur yazar arasındaki ilişkiyi farklılaştırabilir, hattâ zorlaştırabilir.

bu konuda söylediğim şeyin bir benzeri de romanın geçtiği evrenin adının adının "**hain**" olmasıyla ilgilidir. türkçe okuyan okur, ne kadar nötr ya da önyargısız okusa da bu sözcüğün bellekte bıraktığı izin derinliğine göre bu dünyaya dair düşünceleri sınırlandırarak, ilişki kurmayı zorlaştıracaktır. bu sözcüğün fransızca karşılığı "nefret", almanca karşılığı "koru", latince karşılığı

“burada”, ermenice karşılığı “atış”, baskça karşılığı “bu yüzden”dir. türkçe’deki anlamını herkes bilir ve sevimsiz bir sözcüktür, ingilizce’de böyle bir sözcük yoktur, gana’da da bir bölgenin adıdır. le guin’in bu sözcüğü kendisinin mi yaratıp yaratmadığına dair bir bilgi bulamadım. tao felsefesinde de geçen bir sözcük değildir.

dolayısıyla romanı bu olası etkilenmeler altında okuduğum zaman diğer romanlarına göre göre daha zor okunan, diğer romanlarını okurken aldığım hazzı vermeyen bir roman algısı uyandı.

evet ele aldığı konu önemli bir konuydu. yazarın romanına dair yapılan tartışmalarda sıkça dile getirdiği konu bunun bir “**düşünce deneyi**” olduğu, bu deneyi de “**şiddetsizlik-savaşın, sömürünün, cinsiyetin yokluğu**” “**kadınlık / iktidar**” arasındaki ilişki üzerine yapmaya çalıştığı yönündeydi.

bu konu eğer sonrasında daha derin tartışacak olursak dile getirmeyi çok istediğim düşüncelerimin olduğu ve tartışmak istediğim “kadın/erkek kimdir, nedir?” başlıklı tezlerimle örtüşüyordu.

le guin bunun çok küçük bir bölümünü, “**cinselliği yaşamak / doğurmak**” konularını deneyinde ele alıyor ve kendi düşüncelerine dair bazı şeyleri bize gösteriyor. bir hain evreni olan iki ülkeli/toplumlu dünyaya merkezden gönderilen bir denetçinin bu ülkeleri evrensel birliğe dahil etme sürecini anlattığı bu romanda ilkin temsilcinin bir “erkek” olması ile aslında söylemek istediklerinin tersinin olduğu bir “iyi” ya da “birleşmesi / katılınması” gereken bir evrenden söz ediyor.

gelenen evrende ise yaşayan insanların yaşamlarının sadece 4 gününde cinsellikleri söz konusu ve bunun hangi yönde olacağı, önceden öngörülebilir bir şey değil. dahası o cinselliğin sonunda da bu kişiler o andaki duruma göre anne ya da baba oluyorlar. yani cinsiyet toplumsal/bireysel yaşam içinde hem tâli hem de her ne kadar varlığın devamının bir zorunlu yolu olsa da arka planda kalan bir unsur olarak ele alınmış. ancak yazar bunun savaşızsızlık / şiddetsizlik açısından bir olumluluk olduğunu ortaya koymaya çalışıyor.

253 sayfalık uzun ve bana göre biraz zor okunan romanda, yazıldığı zamana göre hiç düşünülmemiş ya da çok az düşünülmüş bir konuda ortaya koydukları açısından tartışmalara neden olmuş. dolayısıyla bunu önemsemek gerekiyor. ama şimdiki yaşam, gelişmişlik düzeyi, post-modern algı ve anlayışlar (*quir bakış açısı ve yaklaşımlar*), teknoloji onun o zaman bulup, bir düşünce deneyine konu edip önerdiği çözümün çok ilerisinde bir noktada olduğumuzu söylüyor.

bugün artık, bir anne ya da baba olmaksızın iki hücrenin birleştirilip genetik materyalini taşıyabilecek bir hücre içinde yapay ortamda ya da insanın herhangi bir yerinde yeni bir canlıyı üretmek mümkün. dahası bunun hem toplumsal cinsiyetle hem de anne babanın kim ve ne olduğuyla ilgisi de yok. dahası bunun sonucunda insan türünün iki cinsinden birisini ortaya çıkarmak, sadece kadın ya da sadece erkeklerden, belki de böyle bir cinsiyet yapısı olmayan sadece “**androjin**” bir varlıktan -dahası bunun değişik özelliklerinin başka türlerden hattâ makinelerden alındığı- hibrid bir canlı/makinadan oluşan yeni bir dünya oluşturmak mümkün. dahası bir insanın hem bedensel hem ruhsal hem de toplumsal olarak “**akışkan**” bir varlık olabileceği, dolayısıyla bunun bedene, organik neden ya da durumlara, kezâ toplumsal ve ahlâksal kurallara göre belirlenmiş tanımlara da uymayacağı ifade ediliyor ve savunuluyor.

dolayısıyla bu romanın özünü, biri “1969”da yani 20. yy’ın son çeyreği açısından, diğeri de günümüz dünyası ve olanakları açısından iki düzlemde tartışmak mümkün ve bence bu yapılmalı.

ursula k. le guin’in romanla ilgili tartışmalara açıklık getirmek için kaleme aldığı ve sizlerle çevirisini paylaştığım “**cinsiyet gerekli mi?**” başlıklı yazısı çok önemli; ben o yazısından birkaç alıntı yaparak romanın içeriğine dair kendi amaçlarını ortaya koymanın romanı tartışma açısından yararlı olacağını düşünüyorum:

“hayat boyu süren sosyal şartlanmalarımız nedeniyle, tamamen fizyolojik biçim ve işlevin yanı sıra kadınları ve erkekleri gerçekten farklı kılan şeyin ne olduğunu açıkça görmek bizim için zor. mizaç, kapasite, yetenek, psişik süreçler vb. arasında gerçek farklılıklar var mı? eğer öyleyse, bunlar nelerdir? şu ana kadar yalnızca karşılaştırmalı etnoloji bu konuyla ilgili sağlam kanıtlar sunuyor ve kanıtlar eksik ve çoğu zaman çelişkili. gerçekten konuyla ilgili olan tek sosyal deneyler kibbutzler ve çin komünleridir ve onlar da sonuçsuzdur ve hakkında tarafsız bilgi edinmek zordur. nasıl öğrenilir? bir kediyi her zaman bir kutuya koyabilirsiniz. hayali ama geleneksel, aslında oldukça sıkıcı bir genç adam, dünya’ dan, fizyolojik cinsiyet ayrımının kesinlikle olmadığı, cinsiyet rollerinden tamamen arınmış hayali bir kültüre gönderilebilir. geriye ne kaldığını bulmak için cinsiyeti eledim. geriye kalan şey muhtemelen sadece insan olacaktı. hem erkeklerin hem de kadınların paylaştığı alanı tanımlayacaktır.” hâlâ bunun oldukça hoş bir fikir olduğunu düşünüyorum. ancak bir deney olarak dağınıktı. tüm sonuçlar belirsizdi; deneyin bir başkası tarafından veya yedi yıl sonra benim tarafımdan tekrarlanması muhtemelen oldukça farklı sonuçlar verecektir.

“hayali insanların hakkında düşündüğüm, yazdığım, yazdığım ve düşündüğüm bu şüpheli ve belirsiz sonuçlar arasında üçü bana oldukça ilginç görünüyor:

* birincisi: savaşın olmaması.

* ikincisi: sömürünün olmaması.

* üçüncüsü: sürekli bir sosyal faktör olarak cinselliğin yokluğu.

o halde, (romanımda) deneyiminin bu üç “sonucunun” oldukça açık ve başarılı bir şekilde çözüldüğünü hissediyorum, ancak bunlar hakkında kesin bir şey yok.”

romanın biçim özelliklerine bakacak olursak bir rapor ve o rapora dayanak oluşturacak olayların anlatıldığı, alışıldık le guin’in masalsı, fantastik unsurlarının kımene görülebildiği, belki de anlattığı “kış” ortamından kaynaklanan bir donuklukla anlatılan, ama “roman” türünün ve le guin anlatısının temel unsur ve gereklerini içinde barındıran bir yapıt olduğunu söyleyebilirim. romanın içermesi gereken unsurların hemen hepsi eksiksiz biçimde var. bize bir farklılığı gösteriyor ve üzerinde düşünmemizi sağlıyor. okurken de yukarıda söz ettiğim olumlu olumsuz biçimlerde de olsa bir etkileşim kurmamıza imkân veriyor.

sevgili sevgi ve figen’e hem seçimleri hem de sunumları için teşekkür ediyorum.